

Δημητρίου Ἀντίγονος ὁ Γονατᾶς ἐκόμισε μεγαλοπρεπῶς τὰ λείψανα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἔθηκεν ἐν Δημητριάδι. Ἐξητήθη λοιπὸν ὁ τάφος εἰς τρία μέρη ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως καὶ εἰς ἓν ἐντὸς αὐτῆς. Καὶ ὁ μὲν τάφος δὲν εὐρέθη, ἀλλ' ὁ κόπος δὲν ὑπῆρξε μάταιος, διότι κατὰ τὰς θέσεις ταύτας εὐρέθησαν συστάδες τάφων τῆς Γ' καὶ Β' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, οἵτινες ἀπέδωκαν ἀξιώλογα εὐρήματα, ἧτοι τέσσαρας μεγαρικούς σκύφους μετ' ἐκτύπων παραστάσεων τῶν μεταμορφώσεων τῆς Κίρκης, τῆς μονομαχίας Μενελάου καὶ Πάριδος, τοῦ μύθου τοῦ Ἐριχθονίου καὶ τινῶν συμπληρωμάτων, χρυσᾶ τινὰ ἐνώτια καὶ ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν πήλινα ἀγαλμάτια διατηροῦντα πολυχρώμους βαφάς, ὧν τινὰ φέρουσι σφραγίδα τῶν ποιησάντων αὐτὰ κοροπλαστῶν. Ἀνεκαλύφθη πρὸς τούτοις ναὸς τοῦ Πλούτωνος, τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης καὶ εὐρέθησαν ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαὶ καὶ ψήφισμα τῶν ἀστυνόμων, βεβαίον τὴν ἐκεῖ ὑπαρξίν θεσμοφορίου τῶν δύο θεαινῶν».

Ὁ αὐτὸς ἔφορος ἔπεμψε τῇ Ἐτκιρεία ἔκθεσιν περὶ τῶν γενομένων ἐσχάτως ἔξω τῶν τειχῶν τῆς Τίρυνθος περιλαλήτων Μυκηναϊκῶν εὐρημάτων. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην εὐρέθησαν «μέγας χαλκοῦς λέβης καὶ περὶ αὐτὸν τρίπους χαλκοῦς καὶ πλίνθος ἐκ χαλκοῦ, ὑπ' αὐτὸν δὲ τρία ξίφη καὶ δύο ὀβελοὶ. Τρεῖς δὲ μεγάλαι κερατοειδεῖς λαβαὶ ἐξεῖχον καὶ παρέκειντο. Ἐντὸς δὲ τοῦ λέβητος ὑπῆρχον τὰ ἀξιολογώτατα τῶν εὐρημάτων, ἧτοι α') μέγας χρυσοῦς δακτύλιος μετὰ πλατείας συμφυοῦς σφενδόνης, ὁ μέγιστος τῶν ἄχρι τοῦδε γνωστῶν, φέρων ἐπ' αὐτῆς ἑγγλυπτον παράστασιν θεᾶς καθημένης (ἧς ὀπισθεν ἀετὸς ἐπὶ δένδρου) κρατούσης ποτήριον. Πρὸς ταύτην προσέρχονται ἐν πομπῇ τέσσαρες ὄρθοι λέοντες, κρατοῦντες ἕκαστος ἐπὶ τῶν προσθίων, ἐπὶ δίσκου ἴσως, πρόχους. Ὑπέρκειται δὴ ἄλλωσις τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, ὑποκειται δὲ ὁ

γνωστὸς θριγκὸς (ὁ καθ' Ὀμηρον θριγκὸς κυάνοιο) β') ἕτερος χρυσοῦς δακτύλιος μικρότερος, φέρων ἐγχάρακτον παράστασιν πλοίου καταφράκτου, ἐφ' οὗ ἐπιβάται, παρὰ δὲ τὴν ἀκτὴν ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐκ πύλης προσερχόμε-
 ναι. γ') τρεῖς ἕτεροι δακτύλιοι οὐδεμίαν φέροντες γλυφὴν. δ') δύο συγκρατήματα κόμης χρυσᾶ, ὡς στεφάναι ἐκ σύρ-
 ματος μετὰ διασταυρουμένων ἔσω δύο χαλκῶν καρφίδων, ἐν αἷς εἶνε διαπεπερασμένοι ψηφίδες ἠλέκτριναί. ε') περι-
 δέριον πολυαριθμῶν καὶ ποικίλων χρυσῶν ψηφίδων. ς') τέσσαρα κωνικά ἐλάσματα χρυσᾶ μετ' ἐγκρούστων κοσμη-
 μάτων ἐπικεκολλημένα ἐπὶ ξύλου ἀνά δύο. ζ') πλακίδια χρυσᾶ μικρά, ὧν ἐν ἀποδίδει κεφαλὴν ταύρου. η') δύο ὄγκοι συρμάτων χρυσῶν, ὡς ὕλης πρὸς ποίησιν κοσμη-
 μάτων, καὶ τμημα χρυσῆς ράβδου, ὡς ὕλης ὁμοίας. θ') ψηφίδες μαλακῆς μάζης καὶ κρίκοι καὶ ἐλάσματα χρυσᾶ ποικίλα. ι') δύο ἡμιτελῆ χρυσᾶ φέλλια ἐκ σύρματος. ια') εἷς κύλινδρος σκληρᾶς ὕλης τεφρᾶς ἀργυρώδους, ἐφ' οὗ ἔγγλυπτα ἱερογλυφικά δύο ἀνδρῶν γυμνῶν, πτηνῶν τινῶν καὶ ἄλλων συμβόλων τοῦ τύπου τῶν Χετταίων. ιβ') τέσσα-
 ρες χαλκᾶ λαπάδες ἀκέραιαι, εἷς πύραυλος ὁμοίως καὶ μία πρόγους χαλκῆ. Ταῦτα εἶνε τὰ ἀρχαῖα, ἃ περιεῖχεν ὁ λέ-
 βης, ὅστις φαίνεται ὅτι ἦτο ἴσως ἀπόθεμα κρυβὲν ἐπὶ ἐρει-
 πίων Μυκηναϊκοῦ οἰκίσκου ὑπὸ τοῦ τελευταίου Μυκηναίου βασιλέως τῆς Τίρυνθος κινδυνεύοντος ἐκ τῶν ἐπερχομένων πολεμίων».

Ἐπεξέτεινε δὲ τὰς ἐργασίας τῆς ἠ' Ἐταιρεία κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος καὶ εἰς Κρήτην, ἔνθα ἤρξατο ἀνασκαφῶν παρὰ τὸ χωρίον Μάλια, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐν Κρήτῃ ἐφό-
 ρου τῶν ἀρχαιοτήτων Ἰωσήφ Χατζηδάκη, ὅστις ἐν τῇ πρὸς τὸ Συμβούλιον ἐκθέσει του ἀνακοινοῖ περὶ τῶν ἐργα-
 σιῶν τὰ ἐξῆς: «Ἐν πρώτοις ἀπεκαλύφθη μέρος Μινωϊκῶν ἀνακτόρων εὐρυτάτων, ὧν ἐκαθαρίσθησαν τελείως 18 ισό-

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ

ΕΝ ΤΙΡΥΝΘΙ

1915

1) Τὰ τείχη τῆς Τίρυνθος· οἱ θάλαμοι τῶν Προΐτου θυγατέρων
ἢ Λίκουνα· οἱ θολωτοὶ τάφοι ἐν γένει.

Παραμένων ἐν Ναυπλίῳ ἀπὸ τῆς 20^{ης} Σεπτεμβρίου 1915 ἐν στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ, μετέδην πολλάκις, ἐφ' ὅσον μοι ἀπέμενε χρόνος διαθέσιμος ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τῶν στρατιωτικῶν μου καθηκόντων, εἰς Τίρυνθα, καὶ ἐμελέτων τὰ κατ' αὐτὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν· καὶ πρῶτον μὲν τὸ περιφραγμένον τείχος τῆς δευτέρας, ἦτοι τῆς ἐπιφυζημένης, ἀκροπόλεως, καίπερ ἐκ λαξευτῶν κατὰ τινὰς τῶν ἀρμογῶν ὀγκολίθων ποιηθέν, ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἐν Β' 25 8 ὡς ἐξῆς: «τὸ δὲ τείχος, ὃ δὴ μόνον τῶν ἐρειπίων λείπεται, Κυκλώπων μὲν ἐστὶν ἔργον, πεποιεῖται δὲ ἀργῶν λίθων, μέγεθος ἔχων ἕκαστος λίθος ὡς ἀπ' αὐτῶν μηδ' ἂν ἀρχὴν κινήθῃαι τὸν μικρότατον ὑπὸ ζεύγους ἡμιόνων· λίθια δὲ ἐνήρμοσται πάσαι, ὡς μάλιστα αὐτῶν ἕκαστον ἀρμονίαν τοῖς μεγάλοις λίθοις εἶναι». Ἀργοὺς λίθους ἄρα νοεῖ ὁ Παυσανίας οὐχὶ τοὺς ἀλαξεύτους ἐν ταῖς ἀρμογαῖς καὶ ὅλως ἀκατεργάστους, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἔξω μόνον ἐπιφάνειαν μὴ ἐξεργασμένους καὶ ἐνέχονται βύσματα κατὰ τὰς ἀρμογάς ἐνιαχοῦ, ἧτις ἰδιότης δὲν ἐκφράζεται πλήρως διὰ τοῦ ἀργός· διότι οὕτω θὰ ὠνόμαζέ τις τοὺς μὴ σχόντας μηδεμίαν κατεργασίαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπιτεθειμένους ἀλλήλων μετὰ προχείρων ὑποστηριγμάτων, ὡς ἐν τῷ τείχει τῆς προμυκηναϊκῆς ἀκροπόλεως τῶν Φθιωτῶν Θηδῶν, περὶ οὗ βλ. *Πρακτικὰ* 1908 σελ. 164.

Τὰς δὲ κτιστὰς σήραγγας τοῦ τείχους τούτου εἶδε βεβαίως ὁ Παυσανίας, καὶ ταύτας ἀναμφιδόλως νοεῖ καὶ ὀνομάζει, ἀποδοχό-

μενος τοπικήν τινα λαϊκήν ἑρμηνείαν τῶν ἐκεῖ ἐξηγητῶν, ὡς «θαλάμους τῶν Προΐτου θυγατέρων»· διότι ἐν συνεχείᾳ τοῖς προειρημένοις λέγει «καταδάντων (ἐννοεῖται ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς ἀκροπόλεως, ἔνθα τὸ ἀνάκτορον) δὲ ὡς ἐπὶ θάλασσαν (δηλ. οὐχὶ ἀκριβῶς, ἀλλὰ περίπου πρὸς τὴν θάλασσαν, ὅπερ ἀληθές), ἐνταῦθα οἱ θάλαμοι τῶν Προΐτου θυγατέρων εἰσὶν»· ἐσφίζοντο ἄρα ἐν καλῇ καταστάσει κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πausανίου αἱ σήραγγες αὐται, καὶ οὕτως ἠρμηνεύοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὅστις καὶ σήμερον, βλέπων βράχους λελαῶμένους ἐν εἴδει βαθμίδων, ἐλευθέρους ἢ ἐν σπηλαίοις, ὡς ἐν τῇ Πυκνὴ Ἀθηνῶν, καθορίζει τὰς θέσεις ὡς «Λασκαλειό», ἤτοι διδασκαλειῶν, καὶ λέγει ὅτι ἐκεῖ ἐκάθηντο καὶ ἐδίδασκον ὀριζόμενοι κατὰ τόπους περίφημοι διδάσκαλοι ἢ κληρικοί, ἂν ὑπῆρξαν, ἢ στρατιωτικοὶ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐν ἑλλείψει τῶν προειρημένων.

Ἡ δ' ἐμφάνισις τοσοῦτον μικροῦ χώρου, οἷος ὁ τοῦ ταπεινοῦ βουνοῦ, ἐφ' οὗ κεῖται ἡ Τίρυνς, ἐν τῇ πεδιάδι, καὶ τούτου καταφόρτως καὶ ἰσχυρότατα τετειχιμένου, ἐν εἴδει πανόπλου ὀπλίτου, ἐτοίμου νὰ ἀποκρούῃ πᾶσαν ὀποθενδῆποτε ἐπίθεσιν, εἶναι λίαν χαρακτηριστικὴ τῆς πόλεως, οὗ ἔνεκα ἔλαβε τὸ ἐν τῇ Καταλόγῳ Β 559 ἐπιθετὸν τειχιόεσσα λίαν εὐστόχως· εἶχε δὲ καὶ ὑπερκείμενον στρατηγικόν, τετειχιμένον ἐπίσης, ἔρεισμα ἢ Τίρυνς, κείμενον ἀνατολικῶς αὐτῆς καὶ εἰς ἀπόστασιν δύο περίπου χιλιομέτρων, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λίαν ὑψηλοτέρου καὶ πολλαχόθεν δυσαναδάτου βουνοῦ, ὅπερ νῦν καλεῖται «Ἁγίος Ἡλίας», καὶ ἔνθα ὑπάρχει ἐκκλησιδίων· τοῦτο πιθανώτατα ἐκαλεῖτο *Λίκυμνα*, καθ' ἃ λέγει ὁ Στράβων ἐν Η' 373 «ἡ δὲ ἀκρόπολις (ἐν τῆς Τίρυνθος) *Λίκυμνα*, ἐπώνυμος *Λίκυμνίου*· διέχει δὲ τῆς Ναυπλίας περὶ δώδεκα στάδια· ἔρημος δ' ἐστὶ»· ὄντως δὲ ἡ ἀπὸ τῶν προπόδων τῆς Ἀκροναυπλίας μέχρι τῶν τοῦ Ἁγίου Ἡλίου τούτου ἀπόστασις ὀλίγον τι ὑπερβαίνει τοὺς δώδεκα σταδίους.

Ἐπὶ δὲ τῶν πλευρῶν τῆς Λίκυμνης ταύτης εἶναι βέβαιον ὅτι ἔθαψαν ἐν θολωτοῖς τάφοις οἱ τελευταῖοι τῶν βασιλέων καὶ προυχόντων τῆς Τίρυνθος τῆς Μυκηναίας περιόδου· διότι ἐκεῖ εὔρεν ὁ Κάρω θολωτῶν τάφον ἐντελῆ, ἰκανῶς μέγαν, ἀλλὰ πάλαι σετυλημένον· διότι ἐπ' αὐτοῦ ἔκειτο ἀρχῆθεν *κῶμα γῆς*, ἤτοι τύμ-

θος, μακρόθεν εὐδιάκριτος, ὃν οἱ παλαιοὶ τυμδωρύχοι, ὄντες ὀξυ-
 δερκέστατοι. ὑπόπτεισαν εὐλόγως, καί, ἐξερευνήσαντες μετ' ἐπι-
 τυχίας, ἀφήρεσαν τὰ πλούσια βεβαίως κτερίσματα· εἶναι δ' εὐ-
 κολον νὰ ἀνευρεθῶσιν ἐκεῖ καὶ ἄλλοι ὅμοιοι τάφοι, ἢ μὴ σχόν-
 τες ἀρχήθεν, μηδὲ νῦν ἄρα φέροντες, τὸν προδοτικὸν τῆς ἑαυτῶν
 ὑπάρξεως τύμδον, καὶ τούτου ἕνεκα διακμείναντες πιθανώτατα
 ἀσύλητοι, ἢ ὧν ὁ θεθεὶς ποτε τύμδος, ὧν μικρός, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ,
 διαρρεόντων τῶν χωμάτων, ἐξηφανίσθη· διότι κατὰ τὴν προανα-
 γραφεῖσαν παροιμίαν «ὄπου ἀμπέλι, καὶ ἄλλο ἀμπέλι», καὶ κατὰ
 τὸ εἶκόσ, δὲν εἶναι μονήρης ὁ εὐρεθεὶς τάφος.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐπεξέτειναν τὴν εἰς Λίκυμναν ταφήν οἱ Τι-
 ρύνθιοι μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τοῦ πρὸς ποίησιν θολωτῶν τάφων
 ὀλίγου μὲν, ἀλλ' εὐθέτου χώρου, τοῦ κατὰ τὰ κράσπεδα αὐτῆς
 τῆς Τίρυνθος ὑπάρχοντος· διότι δὲν πρέπει νὰ ἀποκλεισθῇ ἡ πι-
 θανότης τοῦ ὅτι μάλιστα μὲν οἱ τῆς πρώτης τετειχισμένης Τίρυν-
 θος βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες, οὐχ ἤττον δὲ καὶ οἱ ἀπόγονοι τού-
 των, οἱ ποιήσαντες καὶ τειχίσαντες δι' ἐπεκτάσεως τὴν δευτέραν
 Τίρυνθα, τὴν νῦν ἔμφανῆ τειχιόεσσαν, ἔθιψαν ἐν θολωτοῖς τά-
 φοις, ποιηθεῖσιν, ἐπ' αὐτῶν τῶν κράσπέδων αὐτῆς τὸ πρῶτον·
 διότι δὲν εἶναι πανταχοῦ βραχυῶδης ὁ βουνός, ἀλλ', ὡς δεικνύει
 ὁ πρὸ τινων ἐτῶν ποιηθεὶς ὑπὸ τινος χωρικοῦ ἐκεῖ, εἰς ἀπόστα-
 σιν 200 μ· περίπου ἀπὸ τοῦ τείχους ἀνατολικῶς, ἐν τῇ πεδιάδι
 μέγας βόθρος φρέατος, διήκων εἰς βάθος 5-6 μ· καὶ μὴ συναντή-
 σας ὕδωρ μηδὲ κατὰ μῆνα Δεκέμβριον, ἔχει σχηματισμὸν παντα-
 χοῦ χωματώδη, οὗ ἕνεκα θὰ διήκη καὶ μέχρι βάθους 12 μέτρων,
 ξηρὸς ὧν ἠδύνατο ἄρα νὰ διανοιχθῇ ἐκεῖ βόθρος τοσοῦτου βά-
 θους, ἀπαιτουμένου πρὸς ποίησιν θολωτοῦ σημαίνοντος τάφου,
 ἄνευ τεχνικῶν δυσχερειῶν, καὶ νὰ στερεωθῇ ἐν αὐτῷ κτιστὸς ἐν
 θόλῳ τάφος μετὰ δρόμου.

Διότι θὰ ἦτο οὐχὶ εὐλόγον νὰ ἀποκλείωμεν ἐξ ὑπαρχῆς τὴν
 παρὰ τὰ κράσπεδα τῶν Μυκηναίων τετειχισμένων ἀκροπόλεων
 ὑπαρξῖν θολωτῶν καὶ ἄλλων βασιλικῶν τάφων, καὶ τούτων τε-
 χνικωτάτων, ἢτοι ἄνευ τύμδων, ἀφανῶν δὲ τούτου ἕνεκα καὶ
 λίαν δυσεξιχνιάστων· ἤδη ὁ λεγόμενος ἐν Μυκῆναις τάφος τῆς
 Κλυταιμῆστρας, κείμενος ὀλίγον ἔξω τῆς δευτέρας τετειχισμέ-

νης ἀκροπόλεως, οὔτινος μάλιστα ὁ βόθρος συνήντησεν ὕδωρ, δεικνύει ὅτι τὰ κράσπεδα τῶν ἀκροπόλεων τούτων προετιμῶντο πρὸς ποίησιν θολωτῶν τάφων, ἐφ' ὅσον δὲν παρυσίαζον ἀνυπερβλήτους τεχνικὰς τοῖς κτίσταις δυσχερείας, ἤτοι βράχον συμπαγῆ ἢ ὕδωρ εἰς μικρὸν βάθος· διὸ νομίζομεν ὅτι οἱ μὲν μεμκρυσμένοι ἀπὸ τῶν ἀκροπόλεων τούτων τάφοι ἀνήκουσι κατὰ τὸ πλεῖστον τοῖς ὑστερωτέροις βασιλικοῖς γένεσι, τὰ δὲ κράσπεδα τῶν ἀκροπόλεων πρέπει νὰ ἐξερευνῶνται ἐπιμελέστατα.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ ἄχρι τῆς σήμερον εὑρεθέντες θολωτοὶ τάφοι κείνται μακρὰν τῶν τοιούτων ἀκροπόλεων, π. χ. οἱ τῶν Ἰωλκίων ἐν Διμηνίῳ, περὶ τὰ 5 χλμ. μακρὰν τοῦ λόφου «Κάστρου», ἔνθα ἔκειτο καὶ ἡ Μυκηναία Ἰωλκός, οἱ τῶν Ἀργείων ἔτι μακρότερον κατὰ τὸ Ἡραῖον ἐν θέσει, ἣτις ἐκαλεῖτο «Πρόσυμα», οἱ τῶν Τίρυνθίων αὐτῶν ἐν Λιγύμνῃ, οἱ τῶν Μυκηναίων οὐχὶ τοσοῦτον μακρὰν, καὶ ἄλλοι ὁμοίως, ἀλλὰ δὲν ἐξερευνήθησαν μέχρι ἐξάντλησεως τὰ εὐθετα κράσπεδα οὐδεμιᾶς Μυκηναίας πόλεως, ἵνα καταστήσωσιν ἀξίωμα τὴν θεωρίαν τοῦ ὅτι οἱ Μυκηναῖοι ἔθαπτον, ἐξ ὑπαρχῆς καὶ κατὰ σύστημα, μακρὰν τῶν ἑαυτῶν ἄστεων ἐν θολωτοῖς τάφοις· ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι τοῦτο ἔπραττον μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῶν ἐπὶ τῶν πλευρῶν αὐτῶν τῶν ἀκροπόλεων εὐθέτων χώρων· δέον ἄρα ταῦτα νὰ ἐξερευνῶνται ὑπὸ τοιαύτην προϋπόθεσιν εὐρύτατα καὶ ἐπιμελέστατα, ἀφ' οὗ ἤδη οἱ ὑπὸ τοῦ Schliemann εὑρεθέντες φρεατοειδεῖς βασιλικοὶ τάφοι τῶν Μυκηναίων κείνται ἔξω τῆς πρώτης ἀκροπόλεως ἐν τῷ μόνῳ ὑπάρχοντι εὐθέτῳ μὲν πρὸς τοιοῦτον σκοπόν, ἀλλ' οὐχὶ ἐπαρκεῖ πρὸς ποίησιν θολωτῶν τάφων χώρῳ.

2) Ἐβρημα καταθέσεως θησαυροῦ τῆς Μυκηναίας περιόδου ἐν Τίρυνθι· τὰ κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐμελετῶμεν κατὰ τὰς προμνημονευθείσας ἐκδρομὰς ἡμῶν, καὶ ἀνεκοινοῦμεν τὰς τοιαύτας ἡμῶν εἰκασίας πρὸς φιλομαθεῖς ἀξιωματικούς, μεθ' ὧν πολλάκις περιηγούμεθα κατὰ τοὺς μῆνας Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον, ἐν οἷς ὁ διοικητὴς τῆς Δ' Μεραρχίας κ. Ἀλέξανδρος Κοντούλης, ὁ ἐπιτελάρχης

αὐτῆς κ. Δ. Σκαρπαλέζος, ὁ ἀρχίατρος κ. Π. Μαργαρίτης, ὁ συνταγματάρχης κ. Σ. Καναβατζόγλου καὶ ἄλλοι πολλοί· κατεστήσαμεν δὲ μέτοχον τῶν τοιούτων ὑποψιῶν ἡμῶν πρὸς εὑρεσιν βασιλικῶν τάφων ἐν Τίρυνθι, ὧν περιέργως δὲν εἶχε τέως εὑρεθῆ σημαντικὸν τι ἴχνος, καὶ τὸν ἀρχαιολογικὸν ἔφορον τοῦ τόπου κ. Ἄ. Φιλαδελφέα, ᾧ συνεστήσαμεν νὰ ἐρευνησῆ τὰ κράσπεδα τῆς Τίρυνθος δοκιμαστικῶς πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν.

Ἀκριβῶς δὲ πρὸς τινα ἐπίρρωσιν τῆς γνώμης μου ταύτης ἐπῆλθε κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου 1915 σημαντικὸν εὑρημα, ἐκ τυχαίου μὲν συμβεβηκότος προκληθέν, εὐθέτως ὅμως καὶ κατὰ τινα σύμπτωσιν ὑπ' ἐμοῦ ὡς ἀρχαιολόγου καταλλήλως πρὸς γενικὴν ἐπιτυχίαν ἐπιστημονικῶς ῥυθμισθέν. Τῇ 8^ῃ καὶ 9^ῃ δὴλα δὴ Δεκεμβρίου ἀνεξίτηται με ὁ νομάρχης Ἀργολίδος κ. Θ. Λέκκας μετὰ τοῦ γυμνασιάρχου Ναυπλίου κ. Ἄστ. Παρασκευᾶ, καὶ εὐρών με ὁ πρῶτος, μοὶ ἐπέδειξε τὰ ἐξῆς τηλεγραφήματα· 1) τὸ ἑαυτοῦ: «ἐκ Ναυπλίου τῇ 8-12-1915· ἀριθ. Δ. Ὑ. Φιλαδελφέα, ἔφορον ἀρχαιοτήτων, Ἀθῆνας· ὁδὸς Κάνιγγος 18. Εὑρεθέντος τάφου ἐν Τίρυνθι μετ' ἀντικειμένων χαλκῶν καὶ τινων χρυσῶν ἀνάγκη ἀμέσου παρουσίας σας· νομάρχης Λέκκας»· 2) τὸ ἑαυτοῦ ἐπίσης: «ἐκ Ναυπλίου τῇ 8-12-1915. Ἀριθ. 21230. Ὑπουργεῖον Παιδείας· Ἀθῆνας. Διευθυντῆς Γεωργικοῦ σταθμοῦ Τίρυνθος εἰδοποίησεν ὅτι εὑρέθη τάφος ἀρχαῖος· μετέδην πάραυτα μετὰ γυμνασιάρχου καὶ ἔλαβον κατάλληλα μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν μέχρις ἀφίξεως ἐφόρου ἀρχαιοτήτων (ἐνν. κ. Φιλαδελφείως), ὃν τηλεγραφικῶς εἰδοποίησα· εὑρεθὲν χρυσοῦν μικρὸν ἀγγεῖον ἐκ δύο τεμαχίων ὁμοίων παρέλαβε γυμνασιάρχης· νομάρχης Λέκκας»· 3) τὸ τοῦ κ. Ἄ. Φιλαδελφείως: «ἐξ Ἀθηνῶν 8/21-12-1915 ὥρα 7 μ.μ. Ἀριθ. 201. Κύριον Λέκκαν, νομάρχην, Ναύπλιον. Παρακαλῶ εἰδοποιήσατε ἔφεδρον ὑπολοχαγὸν Ἀρβανιόπουλον, ἔφορον ἀρχαιοτήτων, μεταβῆ Τίρυνθα, ἐξαγάγη ἀρχαῖα κτερίσματα ἐκ τάφου καὶ μεταφέρῃ ἀσφαλῶς Μουσεῖον Ναυπλίου, ἀπαγορευσῆ δὲ ῥητῶς οἰανδήποτε ἐκεῖ πλησίον ἐργασίαν· εὐχαριστῶν πληροφοροβίαν, διατελῶ εὐπειθέστατος ἔφορος ἀρχαιοτήτων Φιλαδελφείως».

Τούτων ἐπιδειχθέντων μοι, μὴ δυνάμενος νὰ ἀρνηθῶ τὴν

παροχὴν τῶν ἐπιστημονικῶν μου φώτων μετὰ τὴν ὁμόθυμον τυχ-
την καὶ εὐγενῆ πρόσκλησιν, ἐζήτησα νὰ ληφθῆ καὶ ἡ ἄδεια τοῦ
ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ προϋσταμένου μου· μεταδῶς ὁ κ.
νομάρχης, ἔλαβεν αὐτήν. Οὕτω λοιπὸν ἀπήλθομεν εἰς Τίρυνθα
τῇ 9ῃ Δεκεμβρίου, ἐν πλήρει τάξει· ἔπραξα δ' ἐν τῇ περιπτώσει
ταύτῃ τὸ καθήκον μου προθύμως χάριν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς
δημοσίας ὑπηρεσίας, καὶ ἐκτίθημι ἐνθάδε τὰ τῆς εὐρέσεως, ὡς
ἀπαραίτητα πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ εὐρήματος, ὅπερ ἔτυχε νὰ εἶναι
σπουδαιότερον ἢ κατὰ πάσαν προσδοκίαν· ἐπιφυλάσσομαι δ' ἐν
καιρῷ νὰ δημοσιεύσω, ἐὰν μὴ τι ἐμπόδιον ἐπέλθῃ, τὰς ἀπεικο-
νίσεις πάντων τῶν εὐρεθέντων ἀρχαίων, καὶ διεξοδικωτέραν σύγ-
κρισιν καὶ ἐρμηνείαν αὐτῶν, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Κάρω, ᾧ
ἐγνώρισα κατόπιν τὴν σημασίαν τῶν εὐρημάτων, καὶ μεθ' οὗ,
προσελθόντος ἐγκαίρως εἰς Ναύπλιον, τῇ 12ῃ Δεκεμβρίου, συν-
εξηρέυνησα τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἐν τῷ λέδητι εὐρεθέντος θησαυ-
ροῦ, ὡς ἐκτίθημι πεπρακτιῶν· ὁ δὲ κ. Φιλαδελφεύς, ἐλθὼν μετὰ
τὴν περάτωσιν τῆς ὅλης ἐργασίας καὶ μετὰ τὴν σφράγισιν τῶν
εὐρημάτων, τὴν νύκτα τῆς 13ῃς Δεκεμβρίου, δὲν μετέσχεν οὐδε-
μιᾶς τῶν ἄνω ἐργασιῶν· ἐπειδὴ ὅμως συνέπεσε νὰ εἶναι ὁ ἀρ-
χαιολογικὸς ἔφορος τῆς περιφερείας ἐκείνης, καίτοι ἐπισήμως
παρέδωκεν ἐμοὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, ἐκλήθη μὲν πολλάκις
ὑπ' ἐμοῦ νὰ συμμετάσχῃ τῆς ἐκδόσεως, ἀλλὰ δὲν ἐδέχθη.

Εἶχον δὲ προηγηθῆ τῆς ἐπισκέψεώς μου τάδε ὡς πρὸς τὴν
ἀνεύρεσιν τοῦ θησαυροῦ: ὀλίγον πρὸ τῆς μεσημβρίας τῆς 7ῃς
Δεκεμβρίου ὁ ἐργάτης Ἴω. Ντόκος, εἰς τῶν ὀρισθέντων ὑπὸ τοῦ
ἐν Τίρυνθι δημοσίου Γεωργικοῦ σταθμοῦ πρὸς βάθυνσιν παροδίου
τάφρου, προσέκρουσε διὰ τῆς σκαπάνης ἐπὶ τινος κερατοειδοῦς,
εὐμεγέθους, χαλκοσιδηροῦ ἀντικειμένου, καὶ τινος ὑποκειμένου
λεπτοῦ χαλκοῦ ἐλάσματος, ὅπερ τούτου ἕνεκα ἐθραύσθη· ἐξα-
γαγὼν δὲ ἀμφότερα ταῦτα, ἐπέδειξε τῷ ἐπιστάτῃ τοῦ σταθμοῦ
κ. Εὐαγ. Πολυχρονίδη, ὅστις, ἐρευνήσας δοκιμαστικῶς τὴν σκα-
φήν διὰ μαχαιρίου, εὖρε σπόνδυλον μικρὸν, ἠλέκτρινον, καὶ δύο
χρυσᾶ κωνικὰ ἐλάσματα μικρά, φέροντα ἔγκρουστα ἐλικοειδῆ
κοσμήματα· ταῦτα δ' ἐπέδειξεν εὐθὺς τῷ διευθυντῇ τοῦ σταθμοῦ
κ. Σ. Γούδα, ὅστις τὸ μὲν ἐγνώρισεν ἀμέσως τὸ συμβῶν τῷ κ.

νομάρχῃ, τὸ δὲ ἀπηγόρευσε τὴν περαιτέρω σκαφήν ἐπὶ τοῦ τόπου ἐκείνου. Πρὸς ἐσπέραν ἔσπευσαν ὁ κ. νομάρχης μετὰ τοῦ κ. γυμνασιάρχου καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τῶν χωμάτων σανίδα· καλύψαντες δὲ διὰ τῶν αὐτῶν χωμάτων καὶ διὰ λίθων τὴν σκαφήν, ὤρισαν νυκτοφρουράν.

Κεῖται δὲ ἡ θέσις αὕτη εἰς ἀπόστασιν 50 μ[·] περίπου ἔξω τῶν τειχῶν τῆς Τίρυνθος, κατὰ τὸ τέρμα τῶν νοτανατολικῶν αὐτῆς κρασπέδων, παρὰ τὴν συμβολὴν τῆς ἀμαξιτοῦ, τῆς ἀγούσης εἰς «Κοφίνι», καὶ τῆς βατῆς, ἣτις ἄγει εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ τὸ χωρίον «Ἄρειαν», ἐγγύτατα τῆς γεφύρας. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπεμάκρυνα τὰ ἐπιτεθειμένα χώματα καὶ τὴν σανίδα, κατόπιν δ' ἔσκαψα, διὰ παραχωρηθέντων μοι ἐργατῶν τοῦ σταθμοῦ, περιφερῶς εἰς μικρὰν ἀκτίνα, λαβῶν κέντρον τὴν ὑπάρχουσαν σκαφήν· μέχρι βάθους ὀλίγῃ ἤττονος τοῦ 1/2 μ[·] συνήντων μόνον ὄστρακα εὐτελῶν πηλίνων ἀγγείων Γεωμετρικῆς περιόδου, ἅτινα περισυνέλεγον πρὸς καθορισμὸν τῶν χρόνων· μεθ' ὃ διεφάνη ἔτερα κερατοειδῆς λαβή, ὁμοία τῇ εὐρεθείσῃ, καὶ πῶμα λεπτὸν χαλκοῦν, ὅπερ εἶχεν ἀποσυντεθῆ σχεδὸν ὅλως ἐκ τῆς κατιώσεως· τούτου μέρος θραύσας ὁ μνημονευθεὶς ἐργάτης, εἶχεν ἐξαγάγει τὰ τμήματα αὐτοῦ.

Ἐκάλυπτε δὲ τὸ πῶμα τοῦτο μέγαν χαλκοῦν λέβητα, οὗ πρῶτον ἀπεκάλυψα τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν, ἀποσύρων τὰ χώματα, ἐν οἷς ὑπῆρχον μόνον θραύσματα πηλίνων ἀγγείων, μέχρι τοῦ μέσου τοῦ λέβητος, καὶ τινὰ λιθάρια, ὡς στηρίγματα αὐτοῦ ἐμφανῶς χρησιμεύσαντα· μετὰ δὲ τοῦτο ἐπεφάνη χαλκοῦς τρίπους ἀκέρατος, ἀρχῆθεν ἀνατετραμμένος μὲν τεθεὶς, ἀλλὰ προστεριδόμενος ἐπὶ τῆς κοιλίας τοῦ λέβητος ἐλαφρῶς, καὶ ὑπεστηριγμένος ὁμοίως διὰ βαρείας ὀρειχαλκίνης πλίνθου ἀκεραίου, ἀρχαίας, ὀρθογωνίου σχήματος, κυρτομένης τοξοειδῶς εἰς τὴν ἑτέραν τῶν στενῶν ἐδρῶν, καὶ διὰ λίθων οὐχὶ μεγάλων, δι' ὧν εἶχεν ὑποστηριχθῆ πανταχόθεν τὰ ὑπὸ τὴν κοιλίαν ἕως τῶν κάτω ὀλέθης ὑπ' αὐτῶν τῶν καταθεσάντων αὐτὸν ἐκεῖ τὸ πρῶτον, ὅπως βεβαίως μὴ ὑποστῇ ἀπόκλισιν τινα καὶ πτώσιν, ἢ μετεωρισμὸν πρὸς τινα πλευράν, ἀλλ' ἵνα στερρῶς καὶ καθέτως διαμένῃ καθιδρυμένος.

Ἄφ' οὗ λοιπὸν ἐξήγαγον τὴν πλίνθον καὶ τὸν τρίποδα, βεβαιωθείς πρότερον περὶ τοῦ ὅτι ἦσαν ἐλεύθερα καὶ δὲν ἐξηρτῶντο οὐδαμῶθεν, ἐν ᾧ ἡ κερατοειδῆς λαβή (1), ἦν τὸ πρῶτον συνήντησα, δὲν ἐνέδιδεν, ἀλλ' ἐφαίνετο ὅτι ἦτο που ἐπικεκολλημένη, ἢ ὅτι ἐξηρτάτο ποθεν καὶ ἠμποδίζετο ὅπωςδὴποτε, εἶδον ὅτι ὁ λέβητος εἶχε ὑποκάτω, ὀριζοντίως ἐξέχοντα ἐκατέρωθεν ὑπὸ τὸν πυθμένα, σιδηρᾶ καὶ χαλκᾶ ἐπιμήκη ἀντικείμενα ἐν εἴδει ξιφῶν, ἐφ' ὧν, ὡς καὶ ἐπὶ μικρῶν πλακοειδῶν λίθων, ὑπεστρωμένων ποτὲ προχέειρος ὑπὸ τῶν καταθεσάντων ἀρχῆθεν τὸν λέβητα, ἐπεκάθητο καὶ αὐτὸς ὅλος· ἀλλ', ἐπειδὴ ταῦτα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξαχθῶσιν ἀκινδύως, εἰ μὴ πρότερον ἀνεσύρετο ὁ λέβητος, ἀπεφάσιστα νὰ ἐρευνησῶ τὰ ἔσω αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῶν.

Ἦσαν δὲ τὰ ἔσω τοῦ λέβητος πλήρη χωμάτων ἕως ἄνω, ἅτινα βεβαίως πάλαι εἰσῆρχοντο διὰ τοῦ ἐφθαρμένου ἠμίσεος τοῦ πώματος, φερόμενα ὑπὸ τῶν ὑδάτων· ἐπειδὴ ὅμως ἡ κατίωσις τοῦ πώματος θὰ ἀπήτησε λίαν μακρὸν χρόνον, ἵνα συντελεσθῇ, εἶναι εὐλόγον νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ὁ λέβητος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ εἶχον καταχωθῆ ἀρχῆθεν κενά, ἦτοι ἄνευ χωμάτων· τούτου δ' ἕνεκα εἶχε ληφθῆ ἕκτοτε καὶ ἡ μέριμνα τῆς διὰ λιθαρίων καὶ τοῦ τρίποδος καὶ τῆς πλίνθου ὑποστηρίξεως αὐτοῦ ἐκατέρωθεν.

Εἰσῆλθον ἄρα τὰ χώματα εἰς τὸν λέβητα κατὰ χρόνους ἰκκινῶς μεταγενεστέρους τῆς πρώτης ἀποθέσεως αὐτοῦ, καὶ δὴ διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ, ἦτοι διὰ τῶν εἰσρεόντων ἐκάστοτε ὑετίων ὑδά-

(1) Καλοῦμεν αὐτὴν κατὰ συνθήκην οὕτω φαίνεται δὲ οὔσα ἢ ὑπόθημα τοῦ λέβητος, ἐν εἴδει ὑποκρατηριδίου τῶν κρατήρων, μετὰ τῶν δύο λοιπῶν εὐρεθεισῶν. ἢ ἴσως λαβαὶ τοῦ πώματος· διότι φέρουσι ἡλίου προσαρμογῆς ἐπὶ λεπτοτέρου χαλκοῦ ἐλάσματος, οἷον εἶναι τὸ μνημονευθὲν πῶμα τοῦ λέβητος, ὅπερ καὶ ὡς ὑπόθημα δύναται νὰ λογισθῆ μετὰ πλείονος πιθανότητος, λόγῳ τῶν βαρυτάτων τούτων λαβῶν. Περὶ δὲ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐργάτου τὸ πρῶτον ἐξαχθείσης λαβῆς διηγοῦνται οἱ χωρικοὶ ὅτι ἦτο ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἐμφανῆς καὶ διεκρίνετο κατὰ τὸ ἄνω ἤμισυ, ἐξ οὗ μάλιστα πολλοὶ τούτων ἐξήρτησαν καὶ συνέδεσαν σχοινίον, δι' οὗ χαλιναγοῦνται καὶ ρυταγοῦνται οἱ ὄνοι, ἵνα μὴ εἰσπηδῶσιν εἰς τὸν ἐγγὺς ἐσπαρμένον ἀγρόν· ἐνόμιζον δὲ οἱ χωρικοὶ ὅτι ἦτο ὑπόλειμμα στελέχους δένδρου ἢ ῥιζῆς ἐλαίας κττ..

των, ὄντων μάλιστα ἀφθόνων, λόγῳ τοῦ ὅτι ὑπερέκειτο μὲν αὐτοῦ χάνδαξ, παρέκειτο δὲ μικρὸς χεῖμαρρος· διὰ ταῦτα τὸ χῶμα, τὸ ἐν τῷ λέβητι, ἦτο λεπτόν, μόνον δὲ μικρά τινα καὶ ὀλίγα ἐνείχε λιθάρια, εἰσορμήσαντα κατὰ τὴν πρώτην εἰσροὴν τῶν ὑδάτων διὰ τοῦ ἐνδόντος τέλος τῷ βάρει αὐτῶν πώματος.

Οὕτω λοιπόν, ἀρξάμενος τῆς ἐπισταμένης ἐρεύνης τῶν ἐν τῷ λέβητι χωμάτων, εὔρον εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς χρυσᾶς τινας ψηφίδας, περιδεραίου ἐμφανῶς, καὶ σπόνδυλον ἠλέκτρινον, ὅμοιον τῷ τὸ πρῶτον εὑρεθέντι ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου, ἀλλ' ἄρτιον, καὶ ἕτερα δύο κωνικὰ χρυσᾶ ἐλάσματα, παρακείμενα ἀλλήλοις καὶ ἐπικείμενα ἐπὶ ξυλίνου πιθανῶς πυρήνος, ἅτινα συνεζήγαγον μετ' αὐτοῦ, ὡς εἶχον, ἦτοι μετὰ τοῦ εἰς χῶμα τὰ πολλὰ μεταβληθέντος ξύλου.

Μετ' αὐτὰ δ' εὔρον ἐτέρας πολλὰς ψηφίδας χρυσᾶς καὶ τινὰς ἐκ μαλακῆς τινος μάζης, μόλις συγκρατούμενας, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐζήγαγον χρυσοῦν δακτύλιον, φέροντα προσηρμοσμένην τῷ κρίκῳ πλατεῖαν καὶ ἐπιμήκη χρυσὴν σφενδόνην, ἐφ' ἧς, ἀφαιρέσας ἐλαφρῶς τὸ ἐπικείμενον ὀλίγον πηλῶδες χῶμα, παρετήρησα ὅτι ὑπῆρχεν ἐγχείρακτος παράστασις πλοίου, προσωρμισμένου παρὰ τινα ἀκτὴν· ἐπέβαινον δ' ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ περιεπάτουσαν παρὰ τὴν ἀκτὴν ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πρὸς ἐπιβίβασιν ἢ ἀποβίβασιν, ἢ πρὸς ὑποδοχὴν, φέροντες σχῆμα ἐμφανίσεως καὶ ἐνδύσεως τὸ γνωστὸν ἐκ Μυκηναίων καὶ Κρητικῶν εὐρημάτων.

Εὔρον δὲ μετὰ τοῦ δακτυλίου τούτου καὶ δύο ἐτέρους, χρυσοῦς, μετὰ σφενδονῶν ἐπίσης χρυσῶν, ὧν μία μὲν ἦτο λεία καὶ οὐδὲν ἔφερε χάραγμα, ἡ δ' ἐτέρα ἔφερε γεωμετρικὰ κοσμήματα ἡμικυκλικὰ κτ., δεδηλωμένα διὰ χρυσῶν κοκκιδίων· παρὰ τὰ εὐρήματα ταῦτα ὑπῆρχον καὶ τινα λεπτὰ πλακίδια καὶ ἐλασμάτια χρυσᾶ, φέροντα δι' ἐγκρούσεως κοσμήματα γεωμετρικὰ, ἐπεφάνη δὲ βαθύτερον καὶ μέγα τι κυκλικὸν ἀντικείμενον χρυσοῦν, ἐν εἶδει τροχίσκου, ὅπερ μετὰ κόπου ἐζήγαγον, ὡς ὅν συμπεπλεγμένον μετ' ἄλλων εὐρημάτων καὶ ψηφίδων.

Ἄλλ' ἀπομονώσας αὐτὸ καταλλήλως δι' ἀπομακρύνσεως τῶν περικειμένων χωμάτων ἀνήγαγον εἰς φῶς· ἦτο ἄρτιον καὶ εἶχε ποιηθῆ ἐκ μηρίνθου χρυσῆς εἰς γύρους ἐπαλλήλους, οὓς συνεκράτει κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν περίμετρον πλέγμα. γλωχινοειδῶς προσ-

ηρημένον, ἐξ ὁμοίας μηρίνου· ἔφερε δ' ἔσω, κατὰ διαστχυρομένης δύο διαμέτρους, δύο καρφίδας χαλκᾶς, στερρωῶς ἡρμοσμένας, δι' ὧν εἶχον διαπεραθῆ καθ' ἑκάστην τῶν τεσσάρων ἀκτίων ἀνά δύο ἡλέκτριναί σπονδυλωταὶ ψηφίδες.

Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἐθεώρησα ὡς ἀποτελοῦν κόσμημα κεφαλῆς γυναικός, οὐχὶ στέμμα βασιλίσσης, ὡς ὄν μικρὸν πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ συγκράτημα τῶν παρὰ τοὺς κροτάφους πλοκάμων τῆς κόμης, οἷτινες εἰσήρχοντο διὰ τῶν τεσσάρων τομέων καί, περιπλεκόμενοι ἐπὶ τῆς στεφάνης πολλάκις, ἐπέτρεπον καὶ τῆς κόμης τὴν διευθέτησιν, καὶ τὴν ὄψιν τοῦ μετάλλου πολλαχοῦ, καὶ τῶν ἡλεκτρίνων ψηφίδων οὐχ ἦττον· τὸ κατόπιν εὐρεθὲν ἕτερον ὅμοιον ἐπεβεβαίωσε τὴν γνώμην μου ταύτην.

Μετὰ δὲ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ χρυσοῦ συγκρατήματος, ἐπιφανέντος μεγάλου χαλκοῦ ἀγγείου, ὁμοίου πρόχῳ, ἐν τῷ λέβητι, ἤρξατο κατὰ μικρὸν ἐπιλαμβάνουσα ἡμᾶς ἡ νύξ καὶ ψεκάδες βροχῆς· ἀπεφασίσαμεν λοιπὸν νὰ ἀποκομίσωμεν ἐκεῖθεν ὄλον τὸν λέβητα μετὰ τῶν χωμάτων, ὡς εἶχε· διότι ὑπελογίζομεν ὅτι πρὸς πλήρη ἐξερεύνησιν τῶν ἐν αὐτῷ κατὰ χώραν ἀπηχεῖτο διηνηκῆς καθ' ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἱκανὸν τῆς ἀκολούθου ἡμέρας ἐργασία.

Ὅθεν, περιελίξαντες τὸν λέβητα ἔξωθεν διὰ σάκκων, καὶ περιδήσαντες αὐτοὺς διὰ τῶν ζωνῶν τῶν ἐργατῶν, ἐξηγάγομεν μετὰ προσοχῆς, ἵνα μὴ διαρραγῆ ἐκ τοῦ βάρους τῶν χωμάτων· ἐπεθήκαμεν δὲ οὕτως ἐπὶ μεγάλου κανοῦ, ὑποστρωθέντος διὰ σάκκων καὶ τούτου, καὶ παρεδώκαμεν τοῖς παρισταμένοις πολιτικοῖς καὶ δικαστικοῖς ὑπαλλήλοις πρὸς φύλαξιν.

Ἐξαχθέντος οὕτω τοῦ λέβητος, ἠδυνήθην ἀκινδύνως νὰ ἐξαγάγω τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ· ἦσαν δὲ τρία ξίφη καὶ δύο μακροὶ ὀβελοὶ χαλκοὶ, ὀρθογωνίου ἐλάσματος, πεπλατυσμένου παρὰ τὰ ἄκρα καὶ συνεστραμμένου κατ' αὐτά, ἅτινα οἱ τὸ πρῶτον καταθέντες τὸν λέβητα ὑπέθηκαν ἐκεῖ, ἐμφανῶς ὡς μὴ χωροῦντα ἐν αὐτῷ· ἐξηγάγον δὲ καὶ τὰς κερατοειδεῖς λαβάς, ὧν ἡ πρώτη ἐπιφανείσα ἦτό που συγκεκολλημένη ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀπομείναντος τμήματος τοῦ πώματος.

3) *Καθορισμὸς τοῦ τόπου τῆς εὐρέσεως τοῦ θησαυροῦ
οἰκίσκου τῆς Μυκηναίας περιόδου· πιθανὴ θέσις
θολωτῶν τάφων Τίρυνθος.*

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, 10^η δεκεμβρίου, μετέβην πάλιν εἰς Τίρυνθα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐργασίας, καὶ ἀνέσκαψα εὐρύτερον καὶ βαθύτερον τὴν θέσιν, ἐν ἣ εἶχεν εὐρεθῆ ὁ λέβης.

Ἐβήκα δὲ σκοπὸν τῆς ἐργασίας ταύτης τὴν ἀνεύρεσιν καὶ ἐξακριβώσιν τοῦ λόγου, δι' ὃν εἶχε τεθῆ ἐκεῖ ὁ λέβης καὶ τῶν σχετικῶν αἰτίων τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ οὕτως· ὡς ὑπόθεσιν δ' ἔβηκα τόδε: ἐὰν ὁ λέβης ἀπετέλει εἰδὸς τι νεκρικῆς ὑδρίας, ἐν ἣ εἶχον ἐντεθῆ ὄστᾶ καέντος νεκροῦ, ἐνὸς ἢ πλειόνων, μετὰ τῶν νενομισμένων κτερισμάτων αὐτῶν, ἐπειδὴ εἶχεν εὐρεθῆ ἀδιατάρακτος, δυνατὸν νὰ ὑπῆρχεν ἐκεῖ τάφος, ἢ τετράγωνος διὰ πλακῶν, ἢ κτιστὸς ἄλλως, ἢ θολωτὸς μέγας, ἐφ' οὗ, πάλαι καταπεσόντος, εἶχον ἐντεθῆ μέλη τινα τῆς οἰκογενείας, ἴσως τὰ τελευταῖα τοῦ γένους, ἢ ἀνήκεν ὁ ὑποτιθέμενος θολωτὸς τάφος.

Ἄλλ' ὁ μὲν λέβης οὐδὲν ἴχνος ὁστοῦ εἶχε παρουσιάσει κατὰ τὸ χθὲς ἔρευνηθὲν ἐν τέταρτον περίπου τῶν ἔσω αὐτοῦ· ἢ δ' εὐρύτερα αὕτη ἀνασκαφὴ δὲν ἐνεφάνιζεν οὔτε πλακῶν ἴχνος, οὔτε ὀρθογωνίου τινὸς κτιστοῦ μεῖζονος τάφου σημεῖα, οὔτε θολωτοῦ τοίχου, κατὰ τὸ ἔρευνηθὲν τοῦλάχιστον μικρὸν διάστημα, ἀλλὰ τοιχάρια εὐτελῆ μικρῶν λίθων ἀξέστων, εἰς δύο ἢ τρεῖς δόμους ἀτέχνως καὶ ἀσθενῶς τὰ πολλὰ ἐκτισμένα.

Ἐν δὲ μόνον τοιχάριον, ἐπιμελέστερόν πως καὶ ἰσχυρότερον πεποιημένον εἰς τρεῖς δόμους, ἐπ' αὐτῆς τῆς βατῆς ὁδοῦ παρὰ τὸ εὐρημα διαφανόμενον, ἠδύνατό τις νὰ ἐκλάβῃ εἰκαστικῶς, ὡς ἀποτελοῦν ἴσως ὀρομίσκον μικροῦ θολωτοῦ τάφου, οἷοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ τῆς Γεωμετρικῆς περιόδου, ὧν πολλοὺς εὕρομεν καὶ ἀνεσκάψαμεν ἐν Σέσκλη καὶ Λέστικῃ τῆς Θεσσαλίας, περὶ ὧν βλ. *Πρακτικὰ* 1911 σελ. 292-297. Ἄλλ' ἡ ἀνασκαφὴ καὶ παρακολούθησις τοῦ τοιχαρίου τούτου ἀπέδειξεν ὅτι καὶ αὐτὸ ἀπετέλει τοίχον οἰκίσκου. Οὕτως ἐφαίνετο ἀποκλειομένη, ἢ ὑπόθεσις τῆς ὑπάρξεως ἐκεῖ τάφου ὀρθογωνίου ἢ θολωτοῦ. Ἐπεδαιούτο δὲ ἢ ὑπαρξίς οἰκίσκου τῆς ἔξω πόλεως τῆς Τίρυν-

θος, ἀνηκόντων βεβαίως τῇ λαϊκῇ τάξει τῶν λίαν πενήτων, καὶ ἐκτισμένων τὰ μὲν κάτω ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας δόμους διὰ μικρῶν ἀλαξεύτων λίθων, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ ὕψους δι' ὠμῶν πλίνθων, καθ' ἃ καὶ σήμερον κτίζουσι ἐκεῖ καὶ ἐν τοῖς ἐγγύς τῶν πέριξ οἱ πενέστεροι τῶν χωρικῶν· οὕτω δὲ ἡρμηνεύετο καὶ τὸ φορητὸν χῶμα, ὑπερ ἄφθονον ὑπέρκειται τῶν λιθίνων τοιχαρίων, ἐκ τῶν καταπεσόντων πάλαι πλινθίνων τοίχων τὸ πλείστον προερχόμενον.

Μόνη ὅμως ὑποψία παρὰ μὲν τὸ γεγονός, καθ' ὃ τὰ ὕδατα καταπίνονται ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀγρὸν χώρῳ τῆς σκαφῆς, ἐν ᾧ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχει στερρὸν ἔδαφος, συγκρατοῦν λιμνάζον ὕδωρ· πρέπει λοιπὸν νὰ γένηται ἐκεῖ εὐρυτέρα τις ἔρευνα πρὸς εὑρεσιν τοῦ αἰτίου τῆς πόσεως, διότι καὶ τινα σημεῖα τοίχων βαθύτατα διακρίνονται ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ.

Ἐξηκρίθωσα δὲ ὅτι ἐπὶ τοιοῦτου λιθίνου τοιχαρίου ἐνός τῶν οἰκίσκων εἶχε κατατεθῆ ὁ λέβητος· τούτου μέρος διέρρηξαν οἱ τὸ πρῶτον καταθέντες αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτον, ὅσον ἀπηγεῖτο, ἵνα περιληφθῆ ὁ λέβητος καὶ τὰ μνημονευθέντα παραρτήματα αὐτοῦ. Ἦτο λοιπὸν ἐμφανὲς ὅτι οἱ κάτοχοι τοῦ λέβητος ὄρουσαν βόθρον μικρὸν καὶ ἀβαθῆ, περὶ τὸ ἐν μέτρον πλάτους, καὶ μήκους καὶ βάθους τοσοῦτου, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ὄρουσιν ταύτην συνήντησαν διερχόμενον ὑποκάτω τοιχαρίου, πάλαι καταπεπτωκότος καὶ ἀγνοουμένου οἰκίσκου, ὑπερ διέρρηξαν ἐν τῷ ἀπαιτουμένῳ ὑπὸ τοῦ ἔργου αὐτῶν μέρος.

Ἰπέθησαν δὲ οἱ κάτοχοι τοῦ λέβητος ἐν τῷ βόθρῳ ἐκεῖνον κατωτάτω πλακοειδεῖς τινὰς λίθους μικρούς, ὡς ἐξισωτικὸν στῆριγμα, τὰ ξίφη καὶ τοὺς χαλκοὺς ὀβελοὺς, ἐπ' αὐτῶν δὲ κατέθησαν τὸν λέβητα μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ, ὑποστηρίξαντες αὐτὸν διὰ λιθαρίων πανταχόθεν ἐπὶ τι ὕψος ἐκ τῶν κατωτάτω, ἔτι δὲ κατὰ τὰ πλευρὰ διὰ τοῦ τρίποδος καὶ τῆς χαλκῆς πλίνθου, περὶ ὧν προεῖπον. Ἐπλήρωσαν δὲ μετὰ ταῦτα τὸν βόθρον χωμάτων, μετὰ τινος προσοχῆς ῥιπτομένων, παρεντιθέντες ἐκάστοτε καὶ ὑψηλότερον ἑνιαχοῦ κατὰ τὴν κοιλίαν τοῦ λέβητος λιθάρια πρὸς στερέωσιν βεβαίως· οὕτω δ' ἔχοντες πεπωματισμένον ἤδη τὸν λέβητα

διὰ τοῦ ὑποθήματος μετὰ τῶν τριῶν λαβῶν, ἐκάλυψαν διὰ χωμάτων καὶ λιθαρίων τὸν βόθρον ἐντελῶς ἕως ἄνω.

Τὰ δ' εὐρεθέντα καὶ κατὰ τὴν σκαφήν ταύτην ἱκανὰ θραύσματα πηλίνων ἀγγείων, ἅτινα δὲν ἔσχον ἐπαρκῆ χρόνον οὐδὲ τὰ μέσα πρόχειρα, ἵνα καθάρω καὶ μελετήσω, ἐξέλαβον τὸ κατ' ἀρχάς, ἐκ τινῶν γραπτῶν τμημάτων ὀρμώμενος, ὡς ὄντα τῆς Γεωμετρικῆς περιόδου, λίαν πρωίμων χρόνων· ὄντως δὲ τινα τούτων φέρουσι γραπτὰ κοσμήματα γεωμετρικά, ὄντα ὁμοιότατα τοῖς ἐν Θεσσαλίᾳ εὐρεθεῖσιν ἀγγείοις τῆς αὐτῆς περιόδου. Μετέπειτα ὅμως ὁ Κάρω καθώρισεν αὐτά, ὡς ὄντα τῆς Μυκηναίας περιόδου, ἀλλ' ἰδιάζοντος τύπου καὶ κοσμητικῆς ἐπιχωρίου ἐν Τίρυνθι, ὡς συμπεραίνει ἐκ μακρᾶς καὶ ἐπισταμένης μελέτης τῆς ἐν αὐτῇ κεραμεικῆς.

Ἄφ' οὗ λοιπὸν ἐβεβαιώθη διὰ τῆς προειρημένης ἀνασκαφῆς ὅτι ἐπὶ τοῦ χώρου ἐκείνου δὲν ὑπῆρχεν οὐδενὸς εἶδους τάφος, οὐδὲ θολωτοῦ ἐμφανὲς τι σημεῖον, ἐπέστρεψα εἰς Ναύπλιον, ἀνκμένων διαταγῆν πρὸς ἐκτέλεσιν κανονικῆς εὐρυτέρας ἀνασκαφῆς καὶ ἐξερευνήσεως.

Τῇ δ' 11^η δεκεμβρίου προσεκλήθη ἐπανειληγμένως ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν, ἵνα ἐξερευνήσω τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἐν τῷ λέβητι παρεκάλεσα ὅμως νὰ ἀναδληθῇ ἐπὶ τινὰς ἔτι ἡμέρας ἢ ἔρευνα αὐτῆ, ὅπως μεταξὺ ἔλθωσιν ἐξ Ἀθηνῶν ἢ ὁ ἀρμόδιος ἀρχαιολογικὸς ἔφορος κ. Ἄ. Φιλαδελφεύς, ἢ ὁ Κάρω, ἢ ἀμφότεροι, λαβόντες ἤδη πλήρη γνώσιν τῶν τέως εὐρεθέντων καὶ τῆς μεγάλης σπουδαιότητος αὐτῶν.

Ὅντως δὲ τῇ 12^η δεκεμβρίου ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Κάρω, ᾧ καὶ ἐπιδείξας τὴν θέσιν τοῦ εὐρήματος, ἀνεκοίνωσα τὰ ἐξ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνασκαφῆς μου συμπεράσματα· περιελθόντες δὲ μετ' αὐτοῦ τὴν ἀρχαίαν πόλιν καὶ τὰ περὶ αὐτήν, συνεζητήσαμεν ἄλλα τε καὶ τὴν γνώμην μου, καθ' ἣν δύνανται νὰ εὐρεθῶσι κατὰ τὰ ἐγγύτατα κράσπεδα τοῦ λόφου τῆς Τίρυνθος, πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν ἰδίως πλευράν, τάφοι θολωτοὶ ἢ φρεατοεἰδεῖς τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῶν ἀρξάντων τῆς πόλεως ἐπὶ πολλὰς συνεχῶς ἑκατονταετηρίδας Μυκηναίων ἡγεμόνων.

Ὁ δὲ Κάρω τότε δὲν ἠρνήθη μὲν τὴν ὑπαρξίν τοιούτων βα-

σιλικῶν τάφων, ἐθεώρει ὅμως λίαν δυσχερῆ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῶν· διότι, ἔλεγε, τὰ μὲν ἔσω τῆς ὄλης ἀκροπόλεως τῆς Ἰέρωντος εἶχε πανταχοῦ ἐξερευνηθεῖ καὶ οὐδὲν σημεῖον τάφων τῆς Μυκηναϊκῆς περιόδου συνήντησεν, ἀμφιδάλλει δὲ περὶ τοῦ ἀν ὑπελείπετο ἔτι χώρος τις πρὸς τοιαύτην ἔρευναν κατὰ τὰ ἔσω τῆς τε ὑψηλοτέρας καὶ τῆς ταπεινοτέρας τετειχισμένης ἀκροπόλεως τῆς Ἰέρωντος.

Τὰ δ' ἔξω τῶν ἀκροπόλεων τούτων, ἔλεγεν ὁ Κάρω, ἐπὶ μακρὰν ἔκτασιν εἶχαν ἐξερευνηθεῖ αὐτὸς μετ' ἱκανῆς λεπτομερείας, ἵνα μάλιστα προσδιορίσῃ τὸν χώρον, ὃν κατελάμβανεν ἡ ἀτείχιστος πόλις, ἢ κάτω πόλις λεγομένη. Εἶχε δ' εὔρει κατ' αὐτὴν καὶ οἰκίσκους πολλοὺς καὶ τάφους περὶ τοὺς ἐξήκοντα, τῆς Γεωμετρικῆς ὅμως περιόδου τούτους, λίαν πτωχοῦς καὶ οὐδὲν σχεδὸν ἐνέχοντας τὸ λόγου ἄξιον.

Περὶ δὲ τῶν τάφων τῆς Μυκηναϊκῆς περιόδου εἶχε σχηματίσει τὴν γνώμην ὁ Κάρω ὅτι ἔπρεπε νὰ ζητηθῶσι μάλιστα παρὰ τὸν ἤδη ἐν ἔτει 1914 εὑρεθέντα ὑπ' αὐτοῦ θολωτὸν ἄρτιον τάφον, κατὰ τὰ κράσπεδα τοῦ ἔναντι τῆς Ἰέρωντος καὶ πρὸς ἀνατολάς αὐτῆς κειμένου ἱκανῶς ὑψηλοῦ βουνοῦ τοῦ Ἁγίου Ἡλίου περὶ οὗ βλ. τὰ προειρημένα ἐν σελ. 202-203, καὶ ὅτι σκοπεῖ νὰ ἐξερευνηθῇ καὶ περαιτέρω τὴν θέσιν ἐκείνην πρὸς τοῦτο ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ.

4) Ἀναγραφή τῶν τοῦ ἐν Τίρυνθι θησαυροῦ ἀρχαίων.

Τῆ δὲ 13ῃ δεκεμβρίου, ἐπὶ δεκάωρον συνεχῶς ἐργασθέντες μετὰ τοῦ Κάρω, παρισταμένων τῶν τε προειρημένων δημοσίων ὑπαλλήλων, μετὰ τῶν ἑαυτῶν βοηθῶν, καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν ἐν Ναυπλίῳ ἐφετῶν κ. Σωτηριάδου, ἐξερευνήσαμεν ἐντελῶς τὸν λέβητα, καὶ τὰ μὲν χρυσᾶ καὶ ἕτερα μικρὰ ἀντικείμενα ἔθεσα καταλλήλως ἐν κυτίοις, προφυλάξας αὐτὰ διὰ βάμβακος, πάντα δὲ ὁμοῦ ἐσφραγίσσαμεν ἐν κιβωτίῳ πρὸς ἀσφαλῆ μεταφορὰν εἰς Ἀθήνας, τὰ δὲ χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ παρέδομεν ἐντελῆ, ὡς εἶχον εὑρεθῆ, τῷ φύλακι τοῦ Μουσείου Ναυπλίου, ἵνα φυλαχθῶσιν ἐν αὐτῷ προσωρινῶς.

Κατέγραψα δὲ προχείρως πάντα, καθ' ἣν ἀνευρίσκοντο τάξις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ὡς ἐξήγοντο ἐκ τοῦ λέβητος, ἐν τῷ συνταχθέντι ἐπισήμῳ πρωτοκόλλῳ, ὅπερ ἔχει ὡς ἑξῆς :

« Ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἐν τῷ νομαρχειακῷ καταστήματι σήμερον τῇ 13^ῃ δεκεμβρίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑνεακοσιοστοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους (1915), συνελθόντες ὁ νομάρχης Ἀργολιδοκορινθίας Θ. Λέκκας, ὁ εἰσαγγελεὺς τῶν ἐφετῶν Σ. Σωτηριάδης, ὁ γυμνασιάρχης Στέρ. Παρασκευᾶς, ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων Θεσσαλίας καὶ νῦν ἐφεδρος ὑπολοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ Ἀπόστολος Ἀρβανιτόπουλλος, καὶ ἐρευνήσαντες ἀρχαίον χαλκοῦν λέβητα, ὅστις ἀνευρέθη ἐν Τίρυνθι, καὶ ὅστις εἶχε μετακομισθῆ ὑπὸ τούτων ἐνταῦθα καὶ συσκευασθῆ καὶ σφραγισθῆ καταλλήλως, μετὰ προηγουμένην βεβαίωσιν τοῦ ἀλυμάντου τῶν τεθειμένων σφραγίδων, μετὰ τὴν ἀποσφράγισιν τούτου ἀνεύρομεν τὰ ἑξῆς (1) :

« 1) Τμήματα ἑλεφαντοστοῦ καὶ τρεῖς ψηφίδας μαλακῆς μάζης· ταῦτα ἐτέθησαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 1 κυτίῳ.

« 2) Τεσσαράκοντα δύο ψηφίδας μαλακῆς μάζης· αὐταὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 2 κυτίῳ.

« 3) Πέντε μεγάλα τμήματα ἑλεφαντοστοῦ· ταῦτα ἐτέθησαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 3 κυτίῳ.

« 4) — α') Ἐνα μέγαν χρυσοῦν δακτύλιον μετὰ μεγάλης χρυσῆς σφενδόνης συμφυοῦς τῇ κρίκῳ, ἐφ' ἧς ὑπάρχει ἑγγλυπτος παράστασις καθημένης θεᾶς, πρὸς ἣν προσέρχονται τέσσαρες ὀρθοὶ λέοντες, κομίζοντες δῶρα· — β') Ἐνα χρυσοῦν δακτύλιον μετὰ σφενδόνης χρυσῆς, ἐφ' ἧς εἶναι ἐγκεχαραγμένη παράστασις πλοίου καὶ ἀνθρώπων· — γ') Ἐνα διάτρητον κύλινδρον, ἐφ' οὗ ἔχουσιν ἐγχαραχθῆ ὀρθοὶ ἄνδρες, πτηνὰ καὶ κοσμήματα ἢ σύμβολα τοῦ τύπου τῶν Χετταίων· — δ') ἐν σπειροειδῆς, χρυσοῦν, χονδρὸν κόσμημα ἐν εἴδει δακτυλίου εἰς τρεῖς κύκλους, φέρον συγκεκολλη-

(1) Τοῖς ἐνθάδε ἀναγραφομένοις περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἀνασκαφῶν τὸ πρῶτον ὑπ' ἐμοῦ εὐρεθέντα χρυσᾶ, ἅτινα κατὰ τὸ πέρας τῆς ἀνασκαφῆς τῆς 9ης δεκεμβρίου εἶχον θέσει πάλιν ἐν τῷ ἀποκομισθέντι λέβητι.

μένως τυχαίως δύο ψηφίδας μαλακῆς μάζης. — ε') ἐν μικρὸν ἔλασμα χρυσοῦν, παριστῶν κεφαλὴν ταύρου. — ς') δύο σπειροειδῆ ἀκνόνιστα χρυσᾶ ἐλάσματα μικρά. — ζ') δύο σπείρας χρυσᾶς συρματοειδεῖς, συμπεπλεγμένως μετ' ἀλλήλων. — η') τέσσαρα ἐλάσματα πλακοειδῆ χρυσᾶ, ἐν εἴδει φύλλων, ἄνευ κοσμημάτων. — θ') ὀκτὼ μικρὰ τεμάχια ἐλασμάτων ὁμοίων χρυσῶν. — ι') τρεῖς σφενδόνας χρυσᾶς δακτυλίων, ὧν ἡ μία ἄνευ κοσμημάτων, αἱ δὲ δύο μετὰ κοκκιδίων χρυσῶν. — ια') ἐν σπειροειδῆς χρυσοῦν σύρμα, ἦτοι κρίκον δακτυλίου. — ιβ') τέσσαρα μικρὰ χρυσᾶ σύρματα ἀπλᾶ. — ιγ') ἐν τμήμα χρυσῆς ῥάβδου ἀκατεργάστου. — ιδ') δύο σπείρας δακτυλοειδεῖς χρυσᾶς, ἦτοι κρίκους δακτυλίων. — ιε') ἕξ ψηφίδας χρυσᾶς, εὐρεθείσας ὑπὸ τὴν μικροτάτην χαλκὴν φιάλην τῶν ἐν τῇ λέθῃ: ταῦτα πάντα ἐτέθησαν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 4 κυτίῳ.

« 5) — α') Μίαν ἠλεκτρίνην μεγάλην ψηφίδα. — β') ἐτέραν ὁμοίαν. — γ') δύο τμήματα ἐμβλήματος ἐκ πρασίνης μάζης. — δ') μίαν ῥομβοειδῆ ψηφίδα μαλακῆς μάζης, φέρουσαν ἐγχαράκτους γραμμὰς καὶ τυχαίως συγκεκολλημένας ἕξ μικρὰς χρυσᾶς ψηφίδας. — ε') δύο κυλινδρικούς σπονδύλους ἠλεκτρίνους. — ς') μίαν ψηφίδα μαλακῆς μάζης: ταῦτα πάντα ἐτέθησαν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 5 κυτίῳ.

« 6) Μίαν σπειροειδῆ μεγάλην στεφάνην χρυσῆν, φέρουσαν ἔσω σταυροειδῶς δύο σύρματα χαλκᾶ, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσι διαπεπερασμένοι ἕξ ψηφίδες ἠλέκτριαι: αὕτη ἐτέθη ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 6 κυτίῳ.

« 7) Μίαν ὁμοιοτάτην τῇ ἀνωτέρῳ στεφάνην χρυσῆν μετὰ πέντε ἠλεκτρίνων ψηφίδων καὶ τριῶν τμημάτων ὁμοίας ψηφίδος: αὕτη ἐτέθη ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 7 κυτίῳ.

« 8) — α') Μίαν ψηφίδα μαλακῆς μάζης. — β') ἐν κυλινδρικὸν κόσμημα χρυσοῦν, φέρον ἕξωθεν κοκκίδια χρυσᾶ μετὰ τυχαίως συγκεκολλημένου χαλκοῦ ἐλάσματος καὶ μιᾶς χρυσῆς ψηφίδος. — γ') ἓνα ὀγκίσκον ἐκ τυχαίως συγκεκολλημένων μικρῶν χρυσῶν ψηφίδων περιδεραιίου: ταῦτα πάντα ἐτέθησαν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 8 κυτίῳ.

« 9) Τέσσαρες χρυσοὺς κώνους μετ' ἐγκροῦστων κοσμημά-

των, ὧν οἱ δύο εἶχον παραλήφθη παρὰ τοῦ κ. γυμνασιάρχου ἐν Τίρυνθι καὶ εἶχον τεθῆ εἰς τὸν ἀποσφραγισθέντα λέβητα· οὗτοι ἐτέθησαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 9 κυτίῳ.

« 10) Δύο μεγάλα συρματοειδῆ πλέγματα χρυσᾶ, ἱκανῶς πυκνά· ταῦτα ἐτέθησαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 10 κυτίῳ.

« 11) Δώδεκα τμήματα πλακὸς ἐξ ἑλεφαντοστοῦ, λίαν ἐφθαρμένα· ταῦτα ἐτέθησαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 11 κυτίῳ.

« 12) Ἐν χρυσοῦν σπειροειδῆς κόσμημα ἐν εἴδει ψελλίου, φέρον τυχαίως συγκεκολλημένον χαλκοῦν ἔλασμα, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν ὁμοίως συγκεκολλημέναι δέκα καὶ ὀκτὴ μικρὰ χρυσαὶ ψηφίδες· τοῦτο ἐτέθη ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 12 κυτίῳ.

« 13) — α') Ἐνα κυλινδρικὸν ἀχάτην διάτρητον μετὰ ὀκτὴ τυχαίως συγκεκολλημένων χρυσῶν ψηφίδων — β') ἓνα ἀχάτην ἀμυγδαλωτόν, διάτρητον — γ') δεκαπέντε κυλινδρικά χρυσᾶ κοσμήματα, φέροντα ἔξωθεν κοκκίδια χρυσᾶ — δ') πέντε χρυσᾶς ψηφίδας περιδεραίου, μικρᾶς, διατρήτους· — ε') δέκα καὶ ἑπτὰ ὁμοίας· — ς') τρεῖς ὁμοίας· — ζ') τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ὁμοίας· — η') ἑκατὸν ὁμοίας· — θ') ἕξ ὁμοίας· — ι') πέντε ὁμοίας· — ια') τρεῖς ὁμοίας· — ιβ') ἑννέα ὁμοίας· — ιγ') ἑξήκοντα ὁμοίας λίαν μικρᾶς· πάντα ταῦτα ἐτέθησαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 13 κυτίῳ.

« 14) Δύο τμήματα λαδῆς ἐξ ἑλεφαντοστοῦ· ταῦτα ἐτέθησαν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 14 κυτίῳ.

« 15) Χώματά τινα μετὰ τριμμάτων ἑλεφαντοστοῦ, ἅτινα ἐτέθησαν ἐντὸς χαρτίου, φέροντος ἀριθ. 15.

« 16) Τμήματα χαλκοῦ ἀγγείου, σχεδὸν ἀκεραίου, καὶ τμήματα ἑτέρου χαλκοῦ σκεύους μετὰ λαδῆς ἐν σχήματι νήσσης· ταῦτα ἐτέθησαν ἐντὸς λευκοσιδήρου δοχείου.

« Πάντα τὰ ἄνω ἀντικείμενα ἐν τοῖς ἀναφερομένοις κυτίοις, ἐτέθησαν ἐντὸς ἑτέρου κιβωτίου ἐκ λευκοσιδήρου, ὅπερ, συσκευασθὲν καταλλήλως, ἐσφραγίσθη διὰ τῶν σφραγίδων τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ γυμνασιάρχου, παρελήφθη δὲ ὑπὸ τούτων καὶ ὑπὸ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων Ἀποστ. Ἀρβανιτοπούλλου, ἵνα παραδοθῆ εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν.

« Ἐφ' ᾧ συνετάχθη ἡ παρούσα ἔκθεσις εἰς διπλοῦν, ἧτις ὑπογράφεται νομίμως. Ὁ νομάρχης Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας

Θ. Λέκκας. Ὁ παρ' ἐφέταις εἰσπγγελεὺς Σ. Σωτηριάδης. Ὁ γυμνασιάρχης Σ. Παρσκειῶς. Ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων Ἄ. Σ. Ἀρβανιτόπουλλος ».

Τῶν δὲ χαλκῶν κλ. ἀντικειμένων, τῶν ἀποσταλέντων καὶ κατκτηθέντων ἐν τῷ Μουσεῖῳ Ναυπλίου, ἔδωκα κατάλογον τῷ κ. νομάρχῃ· καταριθμοῦνται δὲ ταῦτα προχείρως ὡς ἑξῆς :

« Εἰς λέβης μέγας, χαλκοῦς, ἀκέραιος· εἰς τρίπους χαλκοῦς ἀκέραιος· μία πλίνθος ὀρειχαλκῆ ἀκέραιος, πλάτους 0·15, βάρους 9 1/2 ὀκάδων, ἣς τὰ ἔσω ὑπὸ ἐλαφρὸν στρῶμα κατιώσεως λάμπουσιν ὡς χρυστός· δύο ξίφη χαλκοσιδηρᾶ, ὧν ἐν τετρασμένον εἰς τρία τμήματα· δύο χαλκᾶ ἐλάσματα ἐκ τρίτου ξίφους· δύο ὀβελοὶ χαλκοῖ, ἀκέραιοι· τρεῖς μεγάλοι λαδαί, ἢ μᾶλλον πόδες ὑποθήματος τοῦ λέβητος, κερατοειδεῖς, χαλκοσιδηραί· ἱκανὰ τμήματα χαλκοῦ λεπτοῦ πώματος τοῦ λέβητος· τέσσαρες χαλκαὶ λοπάδες ἀκέραιοι, ἐντὸς τοῦ λέβητος εὐρεθεῖσαι· μέγα χαλκοῦν ἀγγεῖον ἐν εἶδει πυραύνου ἀκέραιον (1), ἔχον τρεῖς πόδας, ἐντὸς τοῦ λέβητος ἐπίσης εὐρεθέν· μία ἄρπη σιδηρᾶ, ἀκέραιος εἰς δύο τμήματα· μία ἄρπη χαλκῆ, ἀκέραιος· τμήματά τινα ξίφους χαλκοῦ· τμήματα ἀγγείου χαλκοῦ· πηλίνων ἀγγείων τμήματα ἕξω τε καὶ τινα ἔσω τοῦ λέβητος εὐρεθέντα· σάκκος πλήρης χωμάτων, τῶν ἐν τῷ λέβητι εὐρεθέντων, ἵνα ἐξετασθῶσι λεπτομερέστερον. μήπως περιέχωσιν τι, ἰδίως λίαν μικρὰς ψηφιδας, διαφυγούσας τὴν πρώτην ἔρευναν ».

Ταῦτα πάντα διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 206 τῆς 14^{ης} δεκεμβρίου τοῦ 1915^{ου} ἔτους ἐγγράφου αὐτοῦ ἐδήλωσεν ὅτι παρέλαβε καὶ κατέθηκε πρὸς φύλαξιν ἐν τῷ Μουσεῖῳ Ναυπλίου ὁ ἀρμόδιος ἀρχαιολογικὸς ἔφορος Ἀργολιδοκορινθίας καὶ Ἀρχαδίας κ. Ἄ. Φιλαδελφεύς, ὅστις ἀφίκετο ἐξ Ἀθηνῶν τὴν νύκτα τῆς 13^{ης} δεκεμβρίου. Δὲν ἀναφέρονται ὅμως ἐν αὐτῷ οἱ δύο χαλκοὶ ὀβελοὶ, κατὰ τινα παραδρομὴν μὴ ἀναγραφέντες ἴσως ἐν τῷ πρὸς τὸν κ. νομάρχην ἀπευθυνθέντι σημειώματί μου.

(1) Τοῦτο, ἐν ᾧ περιηργάζετο τῇ ὑστεραίᾳ ἐν τῷ μουσεῖῳ Ναυπλίου ὁ κ. Ἄ. Φιλαδελφεύς, διωλισθησε τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ καταπεσὸν ἐθραύσθη εἰς πολυάριθμα τμήματα.

δ) Ἑρμηνεία τοῦ θησαυροῦ Τίρυνθος· κατάθεσις ἢ κλέμμα;

Ἐκ δὲ τῆς γενομένης ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τελικῆς ἐξερευνησεως τοῦ λέβητος ἀβεβαιώθη ὅτι ἐν αὐτῷ δὲν ὑπῆρχεν οὐδὲν ἴχνος ὀστών· ἂν εἶχόν ποτε ἐντεθῆ ὀστᾶ κεκαυμένου νεκροῦ καὶ σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου, ἀποσυντεθέντα ὅλως, μετετράπησαν εἰς χῶμα, δὲν δύναται τις νὰ βεβαιώσῃ ἀναμφισβητήτως· ἀλλ' ἡ ἐμὴ ἐξέτασις αὐτῶν παρέχει μοι τὸ βέβαιον συμπέρασμα ὅτι δὲν εἶχον ἐντεθῆ οὐδέποτε ἐν τῷ λέβητι ὀστᾶ, οὔτε ἐκ καύσεως, οὔτε οἰαδῆποτε.

Διότι ἔσχον τὴν πείραν, συναχθεῖσαν ἐκ μακρᾶς παρατηρήσεως τῶν πολυαριθμῶν λιθίνων καὶ πηλίνων θηκῶν, ἃς εὔρον ἐν τοῖς νεκροταφείοις τῆς ἀρχαίας Δημητριάδος ἐν τῇ Θεσσαλικῇ Μαγνησίᾳ, αἵτινες περιεῖχον κεκαυμένα ὀστᾶ ποικίλων ἡλικιῶν ἀνθρώπων, βρεφῶν ἔτι· καίτοι δ' αἱ θῆκαι αὗται ἐνεῖχον πολλὰς χῶματα, διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου εἰσελθόντα, τὰ ἐν αὐταῖς ὀστᾶ οὐδὲ οὕτως εἶχον ἀποσυντεθῆ, ἀλλὰ παρέμενον ὅπως δῆποτε εὐδιάκριτα· ὁμοίως παραμένουσι καὶ τὰ ἄκαυστα ὀστᾶ εὐδιάκριτα, ὡς ἀφίνοντα, καὶ τὰ ὅλως ἀποσυντεθειμένα, τεφρώδη τινὰ κόνιν.

Οὕτω λοιπὸν ἀποκλείεται οἰαδῆποτε ὑπόθεσις περὶ ἐνθέσεως ποτε ἐν τῷ λέβητι ὀστών· διότι καὶ τὸ ἐν αὐτῇ χῶμα ἦτο ὁμοιόμορφον καὶ πανταχοῦ μονοχρώματον, πλὴν που τῶν ὀλίγων ὑπὲρ τὸν πυθμένα αὐτοῦ χωμάτων, ἅτινα ἐνεφάνιζόν τινα μελανότιτα καὶ ἦσαν κατὰ τι ἀμμώδη· τοῦτο ὅμως συνέδη λόγῳ τῆς ἐν μέρει κατιώσεως τοῦ πυθμένου τοῦ λέβητος.

Ταῦτα λοιπὸν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς διημέρου ἀνασκαφῆς μου λαδὼν ὑπ' ὄψιν, ἐσχημάτισα τὴν πεποιθήσιν περὶ τοῦ ὅτι τὸ εὔρημα δὲν ἦτο θήκη καέντος νεκροῦ, οὔτε κτέρισμα τάφου, ἀλλὰ κατάθεσις, depositio, ὡς λέγουσιν οἱ νομικοί, καὶ ἐνεῖχεν ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τοῦ καθοριζομένου ὑπ' αὐτῶν θησαυροῦ, ὅστις δρίζεται ὡς ἑξῆς: *thesaurus est depositio quaedam pecuniae, cuius non exstat memoria. et iam dominum non habet, καίτοι οὐσιαστικῶς δύναται τινα τοῦ ὀρισμοῦ*

τούτου νὰ ἀμφισβητηθῶσι, καθ' ἃ εἶπεν ἡμῖν ὁ περὶ τὰ νομικά δεινὸς κ. Περικλῆς Βιζουκίδης· ἐνθάδε μάλιστα δὲν πρόκειται περὶ pecuniae.

Πότε δὲ καὶ ὑπὸ τίνων κατετέθη ὁ θησαυρὸς οὗτος ἐκεῖ ; Ὅτι τὸ εὔρημα τοῦτο δὲν εἶναι κλέμμα, καὶ ὅτι δὲν ἀπεκρύβη ἐκεῖ ὑπὸ μεταγενεστέρων τινῶν κλεπτῶν, προκύπτει μετὰ πιθανότητος ἐκ τῆς καταστάσεως, ἐν ἣ εὑρέθη· ἂν δῆλα δὴ νεωτέρων τινῶν χρόνων κλέπται, ἢ συληταὶ ἀρχαίου τινὸς τάφου, λ. χ. τοῦ ὑπὸ τοῦ Κάρου εὑρεθέντος σεσυλημένου, ἀπέκρυπτον αὐτὰ ἐκεῖ, ἵνα ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ ἀποκομίσωσι. θὰ ἦτο δυσχερὲς νὰ κατανοηθῆ διὰ τί μεθ' ἱκανῆς ἐπιμελείας, μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ μετὰ τινος ἀνέσεως εἶχον καταχῶσει πάντα· ὁμοίως ἐν τοιαύταις καὶ ὑπὸ τοιούτων ἀνθρώπων τελουμέναις ἀποκρύψεσι, τὸ ἔργον ἐνεργεῖται κρύφα καὶ μετὰ σπουδῆς, τὰ δὲ τῆς κλοπῆς ἀντικείμενα καταχώννυνται ἐν ἀταξίᾳ.

Ἄν δὲ ταῦτα κατετίθεντο ὑπ' αὐτῶν τῶν νικητῶν, τῶν λαφυραγωγῶν αὐτὸ τὸ ἀνάκτορον τοῦ ἐν Ἴριυνθι τελευταίου Μυκηναίου βασιλέως, ἦτοι ὑπὸ τινῶν ἀπλῶν στρατιωτῶν, οἵτινες, φόβῳ τῶν προϊσταμένων αὐτῶν ἀξιωματικῶν, ἀπέκρυψαν αὐτὰ καὶ ἀπ' ἐκείνων, ἵνα ἐν εὐθέτῳ καιρῷ παραλάβωσιν ἀνενόχλητοι τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν καὶ πλουσιωτάτην λείαν, πάλιν τὰ πράγματα ταῦτα θὰ εὑρίσκοντο φύρδην μίγδην καὶ ἐν σπουδῇ τεθειμένα, μικρὰ δὲ τινα, τὰ πολυτιμότερα ἄλλως πάντων, οἷα εἶναι οἱ δακτύλιοι, οὐδὲ θὰ ἐνετίθεντο ἐκεῖ ὑπὸ τοιούτων ἀνθρώπων ἀρχῆθεν, εὐφόρητα ὄντα καὶ ἄλλως εὐκρυπτα.

Καὶ ἄλλῶς μὲν δὲν δύναται νὰ ἀποκλεισθῆ ὅλως ἢ τελευταία αὕτη ὑπόθεσις, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι νικηταὶ ἀρχαῖοι, σύγχρονοι περίπου τῶν εὔρημάτων, θὰ εἶχον καὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον νὰ ἀποκρύψωσι τὰ λάφυρα αὐτῶν μετὰ τινος προσοχῆς ὁπωσδήποτε καὶ ἀσφαλείας, ἐτι δὲ μετὰ συμβόλων πρὸς μέλλουσαν αὐτῶν ἀνεύρεσιν, οἷα σύμβολα ἀποτελοῦσιν οἱ περὶ τὸν λέβητα λίθοι, τεθέντες πρὸς τε τοιοῦτόν τινα σκοπὸν καὶ πρὸς στερεὰν ἰδρυσιν τοῦ λέβητος· ἀλλὰ προκύπτουσιν ἐν τοιαύτῃ παραδοχῇ ἄλλαι τε ἀπορίαι καὶ αὐτῇ ἢ διάσωσις τοῦ εὔρηματος ἀθίκτου : ἡ ἄλωσις τῆς Ἴριυνθος, ἢ λει-

λασία καὶ πυρπόλησις τοῦ ἀνακτόρου καὶ τὰ συναφῆ τούτοις ἔργα, ἀποτελοῦσι τέρμα τῆς πολεμικῆς ἐπιχειρήσεως, μεθ' ἧς κύριον μέλημα τῶν λαφυραγωγῶν θὰ ἦτο ἡ ἀναγωγή τῆς ἀποκρυβείσης τοσαύτης λείας· δυσχερὲς δὲ εἶναι πρὸς παραδοχὴν τὸ ὅτι ἐξέλιπον πάντες οἱ νικηταὶ λαφυραγωγοί. καὶ ὅτι παρέμεινεν ἐκεῖ ἄθικτος τούτου ἕνεκα ἡ λεία.

Διότι ἑτέρα τις ὑπόθεσις ἐνέχει πλείονας πιθανότητας, ἡ ἐξῆς: εὐλογον εἶναι γὰρ ὑπολάβωμεν ὅτι κατὰ τοὺς συχνοὺς πολέμους τῶν ἐπιχωρίων, κατὰ τὰς ἐσωτερικὰς στάσεις καὶ πολιτικὰς ἀνατροπὰς, βασιλεὺς τις τῶν ἐν Τίρυνθι τῆς περιόδου ἐκείνης, ἦν τὰ εὐρήματα ἐνδεικνύουσι, βλέπων ἐπιχείμενον τὸν κίνδυνον, τὴν μὲν στολὴν αὐτοῦ καὶ τῶν μεθ' ἑαυτοῦ οἰκιοτάτων μετέλλαξεν, ἵνα μὴ ἀνγνωρισθῶσιν, ὡς φέρεται ποιήσας ὁ Κόδρος, τοὺς δὲ θησαυροὺς ἀπέκρυψε διὰ πιστῶν ὑπηρετῶν, οἷοι δὲν ἀπολείπουσι πάντες τοὺς ἡγεμόνας οὐδ' ἐν τοῖς μεγίστοις τῶν κινδύνων. Τοιαῦτα παραδείγματα δύναται τις γὰρ παραθέσθαι ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν χρόνων ἐκείνων καὶ ἐκ πάντων τῶν λοιπῶν.

Ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ἐκεῖνος, μερίσας τὰ πολύτιμα αὐτοῦ κειμήλια, ἀπέκρυψεν αὐτὰ οὕτως εἰς διάφορα σημεῖα. μηδενὸς ἰδόντος, εἰμῆ, κατὰ τὴν παροιμίαν, πετομένου τινὸς ὄρνιθος (1)· συνήθως δὲ ταῦτα ἀποκρύπτονται οὐχὶ ἐν ἐλευθέρῳ ἐδάφει. ἦτοι οὐχὶ ἐν τοῖς περιόπτοις ἀγροῖς, ἀλλ' ἐντὸς ἐρειπίων, ἅτινα νῦν ὁ λαὸς ἀποκαλεῖ «χαλάσματα»: διότι ἡ ὑπ' ἄλλων ἀνεύρεσις αὐτῶν ἐν τοῖς τοιοῦτοις σημεῖοις εἶναι λίαν δυσχερὴς, ἡ δὲ ὑπὸ ζῶων ἀποκάλυψις ἔτι μᾶλλον, ἐν ᾗ ταῦτα πολλακίς ἐπανασκάπτουσι τὰς ἐν μαλακῇ ἐδάφει νωπὰς σκαφάς, καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἀβασίως τεθαμμένους νεκρούς, οὗς καὶ κατατρώγουσι (πρὸς ἄνω σελ. 180-181).

Γινώσται ἄρα τῶν τόπων ἐκείνων ἀκριβεῖς καὶ λίαν ἔμπειροι ἄνδρες ἀπέκρυψαν τοὺς θησαυροὺς τοῦ βασιλέως ἐκείνου εἰς

(1) Πρβ. Ἀριστοφ. Ὀρν. 579-601

Τοὺς θησαυροὺς τ' αὐτοῖς δεῖξουσ, οὗς οἱ πρότερον κατέθεντο τῶν ἀγρωρίων· αὐτοὶ γὰρ ἴσασι· λέγουσι δὲ τοι τάδε πάντες, οὐδέεις οἶδεν τὸν θησαυρὸν τὸν ἐμὸν, πλὴν εἴ τις ἀρ' ὄρνις.

διάφορα τοιαῦτα σημεῖα· διότι πάντοτε μετερισμένως εἰς δύο, τρεῖς, ἢ τέσσαρας μοῖρας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποκρύπτονται τὰ τοιαῦτα λίαν πολυτίμα καὶ πολλὰ ἀντικείμενα, καθ' ἃ διηγήθησαν ἡμῖν περισωθέντες γέροντες, αὐτόπται ποτὲ γενόμενοι, μάλιστα κατὰ τὴν εἰς Τρίπολιν τῆς Ἀρκαδίας τελευταίαν εἰσβολὴν τοῦ Αἰγυπτίου Ἰμβραήμ-πασᾶ, ὁμοίως ἀποκρύψεως εἰς πολλὰ μερίδια καὶ ἐντὸς ποικίλων σκευῶν καὶ εἰς γνώριμα «χαλάσματα» τῶν οἰκογενειακῶν πολυτίμων αὐτῶν κεμηλίων καὶ χρημάτων, ἅτινα δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποκομίσωσι μεθ' ἑαυτῶν, φεύγοντες τὴν καταστροφὴν καὶ σφαγὴν, φόβῳ ἀρπαγῆς αὐτῶν εἶτε ὑπὸ τῶν ὑπεναντίων μάλιστα, οὐχ ἦττον δὲ καὶ ὑπ' ἐνίων τῶν ὁμογενῶν αὐτῶν· διότι ἢ δίψα τοῦ χρυσοῦ καὶ τὸ ἐνστικτον τῆς ἀρπαγῆς παροξύνει καὶ τυφλώνει καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ὁμαίμονας καὶ φίλους.

Ἐκλιπόντος δὲ τοῦ Τυρυνθίου ἐκείνου βασιλέως καὶ τῶν πιστῶν αὐτοῦ ἀκολούθων, τῶν ἀποκρυφάντων τοὺς θησαυροὺς, πρὸ τῆς εἰς τὴν πάτριον γῆν ἐπανόδου, ὡς συμβαίνει συνήθως παρὰ τοῖς ἡττημένοις, ἀπέμεινεν ὁ θησαυρὸς σύμπας, οὐ μίαν μοῖραν ἀποτελεῖ ὁ εὐρεθεὶς λέβης μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ, ἔτεραι δὲ δύνανται διὰ δοκιμαστικῶν πρὸς τοῦτο σκαφῶν νὰ ἀνευρεθῶσιν ἐπίσης, ἀνασκαπτομένου τοῦ χώρου εἰς μείζονα ἀκτίνα. Οὕτω καὶ ἡ εὐλαθῆς καὶ στερρὰ ἐν τῇ ἀποκρύψει κατάθεσις τοῦ λέβητος ἐρμηνεύεται μετὰ πλείονος πιθανότητος, καὶ αὕτη ἔτι τῆ νῦν ἀνεύρεσις αὐτοῦ ὁμοίως· αἱ δὲ κατὰ τοιαύτης τινὸς γνώμης ἀντιρρήσεις εἶναι καὶ ὀλιγώτεραι καὶ ἀσθενέστεραι, ἢ αἱ κατὰ τῶν ἄλλων προμνημονευθεισῶν ὑποθέσεων καὶ εἰκαστικῶν ἐκδοχῶν.

β) Ἀναγωγή τοῦ θησαυροῦ εἰς ἀρχαίας παραδόσεις ἐν Τίρυνθι· χρονολόγησις αὐτοῦ.

Τὴν γνώμην δὲ μάλιστα ταύτην δυνάμεθα νὰ σχετίσωμεν πρὸς ἀρχαίας τοπικὰς παραδόσεις, ὧν ἀρκοῦντως πλουσίαν κληρονομίαν κατέλιπον ἡμῖν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς· βεβαίως ἡμῶς δὲν διατεινόμεθα ἕτι ἐξ αὐτῆς δυνάμεθα νὰ ἀποκομίσωμεν ἀσφαλῆ

τινα τεκμήρια ἢ σημεῖα πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ εὐρήματος συμφώνως τῇ ἐκτεθείσῃ ὑποθέσει· ἀπλῶς μόνον θὰ ἀνακαλέσωμεν εἰς τὴν μνήμην καὶ θὰ ἐξάρωμεν διηγήσεις τινὰς ἀπὸ λίαν γενικῆς ἀπόψεως, ἵνα καταδείξωμεν ὅτι ὄντως συνέδησαν τοιαυτὰ τινα γεγονότα κατὰ τὴν Μυκηναίαν περίοδον, ἣ ἀνήκει ἀναμφιδόλως τὸ εὐρημα, δι' ὧν ἠδύνατο νὰ δικαιολογηθῇ ἀπόκρυφς θησαυροῦ κινδυνεύσαντος βασιλέως.

Καὶ παλαιότερα μὲν βεβαίως τοῦ εὐρήματος γεγονότα φέρονται τὰ τοῦ Σθενέλου, ὅστις, ἐκδικῶν τὸν φόνον τοῦ Ἡλεκτρούδος ὑπὸ τοῦ Ἀμφιτρώωνος, παλαιῶ βασιλέως τῆς Τίρυνθος, «παντὸς Ἄργους ἐξέβαλεν Ἀμφιτρώωνα καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν Μυκηναίων καὶ τῆς Τίρυνθος αὐτὸς κατέσχε», καθ' ἃ διηγεῖται ὁ Ἀπολλόδ. ἐν Βιβλιοθ. Β' θ' 4. Νεωτέραν ταύτης, ὡς φαίνεται, εἶδησιν ἔχομεν τὴν τοῦ Τληπιόλεμου, υἱοῦ τοῦ Ἡρακλέους, ὅστις ἀναφέρεται ἤδη παρ' Ὀμήρῳ ἐν Β 661-663 ὅτι ἐφόρευεν ἐν Τίρυνθι τὸν βασιλέα αὐτῆς Δικύμνιον :

Τληπόλεμος δ', ἐπεὶ οὖν τράφ' ἐνὶ μεγάρῳ ἐυπήκτω,
αὐτίκα πατρὸς ἑοῖο φίλον μήτρωα κατέκτα,
ἤδη γηράσκοντα, Δικύμνιον ὄζον Ἄρης.

Ἄλλὰ περὶ τοῦ φόνου τούτου, καὶ περὶ τοῦ Δικυμνίου αὐτοῦ, ὑπάρχουσι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πολλὰ καὶ ἰσχυρῶς συγκρουόμενα πρὸς ἀλλήλας παραδόσεις, αἵτινες δύνανται, κατ' ἐμὴν γνώμην, νὰ διευθετηθῶσιν ὀπωσδήποτε σαφῶς, ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι ὑπῆρξαν δύο τοῦλάχιστον Δικύμνιοι βασιλεῖς τῆς Τίρυνθος, πάππος καὶ ἑγγονος, ἢ ἄλλως ἀπόγονος τοῦ πρώτου ὁμώνυμος ὁ ἕτερος· τοιαύτην ὑποψίαν, πλείστας συγκεχυμένας περὶ τούτων παραδόσεις δυναμένην νὰ ἐρμηνεύσῃ, δὲν εἶδομεν ἐκφραζομένην ὑπὸ τοῦ Jessen ἐν τῇ *Lexikon der Mythologie* κλ. τοῦ Roscher τόμ. II° σελ. 2047-2048.

Καὶ δὲν προτιθέμεθα μὲν ἐν ἀπλῇ ἀνακοινώσει νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν διαλεύκανσιν τῶν τοιούτων, λίαν σκοτεινῶν ἄλλως παραδόσεων, λεκτέον ἕμῳς ὅτι Δικυμνίου τινός, βασιλέως τῆς

Τίρυνθος, ἐδεικνύετο τάφος ἢ ἡρῶον ἐν Ἄργει (1), παρ' ὃν λέγεται ὅτι ἐσφάγη ὁ βασιλεὺς Πύρρος παρὰ Πλουτάρχου ἐν β. Πύρρου λδ' «αὐτὸς δὲ (ἐνν. Πύρρος) κατενεχθεὶς παρὰ τὸν τοῦ Λικυμνίου σηκὸν ἔπεσεν, ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀγνοούμενος»· ἐπίσης ἀναφέρεται ὅτι εἰς μὲν υἱὸς τοῦ Λικυμνίου, ὁ Οἰωνός, ἐφανεύθη ὑπὸ τῶν παίδων τοῦ Ἴπποκόωντος (2), οἱ δύο δ' ἕτεροι, ὁ Ἀργεῖος καὶ ὁ Μέλας, ἐν τῇ κατὰ τῆς Οἰχαλίας ἢ τῆς Τροίας ἐκστρατεία τοῦ Ἡρακλέους (3).

Καὶ ταῦτα μὲν παραδείγματα ἕνεκα παρεθέσαμεν, καὶ δυνάμεθα ἔτι μᾶλλον νὰ αὐξήσωμεν δι' ἐτέρων παραδόσεων, ἵνα καταδειχθῇ ὅτι κατὰ τοὺς ἐνδεικνυμένους ὑπὸ τῶν ἐν Τίρυνθι εὐρημάτων τούτων χρόνους συνέβησαν ὄντως γεγονότα, καθιστῶντα πιθανὴν τὴν εἰκασίαν περὶ ἀποκρύφως θησαυρῶν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἡγεμόνων τοῦ τόπου. Τμήμα δὲ τοιοῦτου ἀποθέματος εἶναι ὁ εὐρεθεὶς λέβης μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ, ὧν τινὰ μὲν ἀντικείμενα, ἐμφανῶς ὁ μέγας δακτύλιος, εἶναι οἰκογενειακὰ κειμήλια λίαν παλαιότερας περιόδου, τὰ δὲ λοιπὰ φαίνονται ἀνήκοντα τῷ τέρματι τῆς Μυκηναίας περιόδου, ἤτοι τοῖς ὀλίγον περὶ τὰ Τρωϊκὰ ἢ μετ' αὐτὰ χρόνοις, καθ' οὓς καὶ ἀνατροπὰί πολλαὶ καὶ φόνοι βασιλέων καὶ ἡγεμόνων ἐγένοντο, καὶ μεταβολαὶ πολιτειῶν διὰ τῶν στάσεων καὶ συγχύσεις μεγάλαι διὰ τῶν εἰσβολῶν τῶν ἐχθρῶν.

Ἦτο ἄρα εὐλογον τὸ ὅτι ἐν τοιαύτῃ τινι περιπτώσει, ἕνεκα τοῦ ἐπικρατήσαντος χάους καὶ τῆς ἀβεβαιότητος τῶν πραγμάτων, εἰς τῶν τελευταίων βασιλέων τῆς Τίρυνθος, ἢ αὐτόχρημα ὁ τελευταῖος, ἐν τοῖς μεγίστοις τῶν κινδύνων εὐρεθεὶς, ἀπέκρυψε κατὰ τὸν ἐν τοῖς ἄνω ἐκτεθέντα καὶ ὑπὸ τῆς ἀνασκαφῆς ἐνδεικνυόμενον τρόπον τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ, ὧν ἐν μέρος ἀποτελεῖ ὁ εὐρεθεὶς ἐν τῷ λέβητι.

(1) Πανσαν. ἐν Β' 22, 8 «ἐρχομένῳ δὲ ὁδὸν εὐθείαν ἐς γυμνάσιον Κυλάβαριν . . . τέθαιπαι δὴ Λικύμνιος ὁ Ἡλεκτρῶνος».

(2) Ἀπολλόδ. ἐν Βιβλ. Β' κς' 2 «μᾶλλον δὲ ὠργίσθη (ἐνν. Ἡρακλῆς) ὅτι τὸν Λικυμνίου παῖδα (ἐνν. Οἰωνόν) ἀπέκτειναν (ἐνν. οἱ Ἴπποκόωντος παῖδες)». Ἐτάφη ἐν Σπάρτῃ, ὡς λέγει ὁ Πανσαν. ἐν Γ' 15, 4-5.

(3) Ἀπολλόδ. ἔ. ἀ. Β' κη' 5.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν χρονολόγησιν τοῦ εὐρήματος οὐδεμία (1) φαίνεται ἔτι δύναται νὰ προκύψῃ ἀμφιβολία περὶ τοῦ ἄνω τεθέντος ὀρίου, ἔτι ἀνήκει κατὰ τὸ μέγιστον κῦτος μέρος τοῖς περὶ τὸ 1000 π. Χρ. χρόνοις· τοῦτο ἐνδεικνύουσιν ἄλλα τε γεγονότα καὶ τὰ πλεῖστα τῶν χρυσῶν εὐρημάτων, ὄντα τέχνης ἀποκλινοῦσας πρὸς τὴν τῆς Γεωμετρικῆς καὶ οὐχὶ τῆς λαμπρᾶς Μυκηναϊκᾶς περιόδου· σπουδαιότατον δὲ φαινόμενον εἶναι ἡ εὑρεσις τῶν ὑπολειφθέντων ἀκατεργάστων μετάλλων καὶ ἐλεφαντοστοῦ, βεβαιούντων τὴν ὑπὸ τοῦ Ὅμηρου ἀναγραφομένην συνήθειαν τῆς ἐπιτοπίου κατασκευῆς τῶν τεχνουργημάτων ὑπὸ τῶν τεχνιτῶν ἐνώπιον τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἄλλων ἐργοδοτῶν, οἵτινες παρεῖχον αὐτοῖς τὰ ὕλικά, ἵνα ᾧσι βέβαιοι περὶ τῆς γνησιότητος καὶ καθαρότητος τῶν μετάλλων. ἔτι δὲ περὶ τῆς μὴ ἀλλαγῆς μὴδ' ὑφαιρέσεως αὐτῶν.

Καὶ περὶ μὲν τούτων προτιθέμεθα νὰ εἴπωμεν τὰ δέοντα ἐν τῇ μελετωμένῃ ἐκδόσει τῶν εὐρημάτων, ἣν παρασκευάζομεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Κάρω· ἔτι δὲ τὰ εὐρήματα ταῦτα ἔχουσι τὸν χαρακτηριστῆρα βασιλικῶν πραγμάτων, δὲν δύναται νὰ προκύψῃ οὐδεμία, ὡς νομίζω, ἀμφιβολία, λαμβανομένου μάλιστα πρὸ ὀφθαλμῶν τοῦ μεγάλου δακτυλίου, ὅστις ἐχρησίμευεν ἐμφανῶς καὶ ὡς σφραγίς, πρὸς ἐπιπίπτωσιν τῶν βασιλικῶν δικταγῶν καὶ θελήσεων· ὁμοίως χρήσεως θὰ ἦτο καὶ ὁ κύλινδρος, οὗ τὰ σύμβολα ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν μνήμην τὰ σήματα λυγρὰ τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν, καὶ ταῦτα ὑπὸ Τίρυνθίου βασιλέως ἀποσταλέντα (βλ. Διάδ. Ζ στίχ. 168 κ.έ.).

7) Ἀνεύρεσις τάφων καὶ σπουδαίου κτίσματος ἐν Τίρυνθι
Ἑρμακες· βολεοί.

Τῇ δὲ 14^ῃ καὶ 15^ῃ δεκεμβρίου μετέβημεν πάλιν μετὰ τοῦ Κάρω εἰς Τίρυνθα. ἔνθα οὗτος διὰ δέκα καὶ πέντε ἐργατῶν ἐπεξέτεινε τὴν ἀνασκαφὴν μου ἐπὶ τῆς θέσεως, ἐν ἣ εἶχεν εὑρεθῆ

(1) Τὰ κατὰ τὴν χρονολόγησιν θὰ ἐξετάσωμεν εὐρύτερον ἐν τῇ εἰδικῇ ἐκδόσει καὶ ἀπεικονίσει τῶν εὐρημάτων τούτων.

ὁ λέβης· ἐδεβαίωσε δὲ τὴν ὑπαρξίν οἰκίσκων λίαν πενήτων ἀνθρώπων τῆς Μυκηναίας περιόδου, ἐφωτογράφησεν αὐτοὺς καὶ ἐποίησε διαγράμμα τῶν ἀκινήτων εὐρημάτων· μετὰ δὲ ταῦτα κατέχωσέ τινας τῶν ποιηθεισῶν τάφων, ἵνα μὴ ἐμποδίξωσι τὴν δίοδον.

Κατὰ τὴν πρώτην τῶν ἡμερῶν τούτων, λαβὼν καὶ ἐγὼ ἓνα ἐργάτην τῶν τοῦ Κάρω, μετέβην πρὸς δοκιμαστικὴν ἐξερεύνησιν σημείων τινῶν τῆς παρακειμένης πεδιάδος, ἅτινα ἐφαίνοντό μοι δοκιμασίας ἄξια· ἰδίως προεθέμην σκοπὸν τὸ μὲν νὰ ἴδω τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους τῆς πεδιάδος, ἂν δὴλον ὅτι ἦτο εὐθετον πρὸς ποίησιν θολωτῶν τάφων, τὸ δὲ νὰ ἐξακριβώσω, ἂν ὑπόπτων τινῶν ὑψωμάτων αὐτῆς ἐγένετο χρήσις ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πρὸς τινα σκοπὸν, μάλιστα πρὸς ποίησιν μεγάλων τάφων ἢ ναῶν.

Ἐσκαψα δὲ τὸ πρῶτον ἐν τῇ πεδιάδι ταύτῃ εἰς ἀπόστασιν 500 περίπου μέτρων Ἀνατολικῶς τῆς τετειχισμένης ἀκροπόλεως τῆς Τίρυνθος. Ἐναυθῆ, κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ ἀμπελωνος τοῦ Μπαλάσκα, ἐν τῇ συμβολῇ αὐτοῦ πρὸς παρακείμενον ἀγρόν, ὑπάρχει μικρά τις ἄγονος ἔκτασις, ἐφ' ἧς οἱ γεωργοὶ ἀπορρίπτουσι ἀπὸ μακρῶν χρόνων τὰ λιθάρια, τὰς ρίζας καὶ τὰς ἀκάνθας τῶν ἐγγυὲς καλλιεργουμένων ἀγρῶν.

Τὰ οὕτως ἀπορριπτόμενα ἐσχημάτισαν σὺν τῷ χρόνῳ μέγαν σωρόν, ἐκτάσεως πενήτηκοντα περίπου τετραγωνικῶν μέτρων, ἐφ' οὗ ἀνεφύησαν πολλοὶ θάμνοι καὶ ἄγρια δενδρόλλια. Καλοῦμεν δὲ τοὺς τοιοῦτους σωρούς, τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς οὕτω ποιούμενους, οἱ ἐν Ἀρκαδίᾳ «ἀρμακᾶδες», ἐξ ὁρθῆς ὁ «ἀρμακᾶς», ὁμοίως δὲ, ὡς ἐμάθομεν, ὀνομάζουσιν αὐτοὺς καὶ οἱ ἐν Τίρυνθι καὶ τῇ λοιπῇ Ἀργολίδι γεωργοί, τινὲς δὲ καὶ «γκουρμιάδα».

Ἡ δημώδης λέξις ἀρμακᾶς εἶναι ἐμφανῶς ἀρχαία Ἑλληνική, ὁ ἔρμαξ (ἔρμακας καὶ κατὰ τινα συνεκδρομὴν πρὸς τὸ ἀρμαθιά κττ. ἀρμακᾶς) παρηγμένη ἐκ τοῦ «ἐρμαῖ»· μνημονεύεται δὲ ἐπὶ τοῦ Ἀρκαδικοῦ Πάρωνος, ἐν τοῖς ὄροις τῶν Τεγεατῶν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ Ἀργεῖους, θέσις Ἐρμαῖ· «ἐστήκασι δὲ ἐπὶ τοῖς ὄροις Ἐρμαῖ λίθου, καὶ τοῦ χωρίου τὸ

ὄνομά ἐστιν ἀπ' αὐτῶν » (1), ὡς λέγει ὁ Πausan. ἐν Β' 38, 7 καὶ περὶ ὧν ἔγραψεν ὁ Κ. Ῥωμαῖος πραγματεῖαν, ἥς δὲν ἔχω ἀντίτυπον πρὸς σύγκρισιν. Ἐνταῦθα φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον σωροὶ λίθων πρὸς δῆλωσιν τῶν συνόρων καὶ ἐρμῆς Ἑρμοῦ ἐφ' ἐκάστου, ἐπιγεγραμμένος ἠδὲ πως «ἐπὶ τάδε Ἀργείων-Γεγεατῶν-Λακεδαιμονίων»· ἐξ ὁμοίου τινὸς λόγου, ἴητοι ἕνεκα σωροῦ τινος λίθων, θὰ ἐπωνομάσθησαν καὶ ἄλλαι θέσεις ἢ πολίχνηι «Ἐρμαῖον-Ἐρμαῖα».

Οἱ δ' ἐν τοῖς πεδίοις μέρεσι τῆς Θεσσαλικῆς Μαγνησίας γεωργοὶ κατὰ τὸ Πήλιον ὄρος ὀνομάζουσι τοὺς σωροὺς τούτους τῶν ἀπορριμμάτων τῶν ἀγρῶν «νοβολιοὺς» ἢ «ὀβολιοὺς», ἐξ ὀρθῆς «ὁ νοβολιός», ἢ «ὁ (ὀ)βολιός». Καὶ ἡ λέξις αὕτη εἶναι ἀρχαία Ἑλληνική, βεβαίως ὁ βολεός· διότι ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πausan. ἐν Β' 36, 3 ἐν τῇ Ἑρμιονίδι θέσις Βολεοί: «καὶ ἐπὶ Βολεούς· οἱ δὲ Βολεοὶ οὗτοι λίθων εἶσι σωροὶ λογάδων».

Ἐκ τῆς λέξεως δὲ τούτης «ὀβολιός» φαίνεται πιθανὸν ὅτι προέκυψεν ἡ ὀνομασία μιᾶς τῶν μεγίστων πόλεων τῆς νῦν Ἑλλάδος, τοῦ Βόλου τῆς ὑπὸ τὸ Πήλιον Μαγνησίας· δι' αὐτῆς θὰ ἀπεκλήθη πρῶτον τὸ ἐν τῇ πεδιάδι ὕψωμα, ὀμοιάζον μεγάλῳ σωρῷ, ἔνθα ἔκειτο ἡ ἀρχαία Ἴωλκός, μετέπειτα δὲ «Κάστρον» τί, κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ποιηθέν, καὶ νῦν ἐν μέρει σφζόμενον κατὰ τὴν κλυομένην «τὰ Παλαιὰ» συνοικίαν τοῦ Βόλου. Ἡδύνατο δ' εὐχερῶς ἐκ τοῦ «ὀβολιός» νὰ προκύψῃ «ὁ Βολιός» καὶ ἐξ αὐτοῦ «Βόλος - Βόλος»· διότι ὁ ἀναδιόρθωσις τοῦ τόνου ἔχει τὰ ἀνάλογα. Ἐπίσης ἐκ τοῦ «νοβολιός» φαίνεται ὅτι παρήχθη ὑπὸ τῶν λογιωτέρων τὸ «Ἄνω Βόλος», τῆς λέξεως «ἄνω» μὴ οὔσης δημοτικῆς· ὄντως δὲ ὑπάρχει μεμονωμένος τις βρονδός

(1) Σήμερον ἡ θέσις αὕτη καλεῖται «ἰς τοὺς φανεμένους», ὡς ἤκουσά ποτε· θὰ ἀπεκλήθη δ' ἐκ τοῦ συμβεβηκότος, τῶν χωρικῶν ὁρώντων σωροὺς λίθων καὶ νομιζόντων ὅτι δι' αὐτῶν κατέλευσάν τινάς ποτε ἀνθρώπους· διότι τοὺς ἐναγεῖς καταλεύουσι καὶ ἐγείρουναι σωροὺς λίθων ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ φόνου, τὰ καλούμενα «ἀνάθεματα», οἷα καὶ πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ποιοῦσιν εἰς μνήμην τῶν μέγα τι κακῶν ποιησάντων, ἐκάστου παροδίου ὀφείλοντος νὰ ῥίπῃ «πέτραν» ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ εἴπῃ «ἀνάθεμά τον».

ἐν εἶδει σωροῦ παρὰ τὸ χωρίον τοῦτο, καλούμενον «Ἐπισκοπή», περὶ οὗ βλ. Πρακτικά 1910 σελ. 200-203.

Παρὰ τὰ κράσπεδα λοιπὸν τοῦ ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Τίρυνθος μνημονευθέντος τοιοῦτου ἐπάρματος εἶδον ὅτι ὑπῆρχον μεγάλοι τινὲς λίθοι, κατακεχωμένοι τὰ πολλά, λαξευτοὶ ἐπὶ τινων πλευρῶν, οἵτινες δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκληφθῶσιν ὅτι κατολισθήσαν ἐκ τῶν τειχῶν τῆς Τίρυνθος, κειμένων λίαν μακρὰν ἐντεῦθεν, οὔτε ὅτι ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ ἐδάφους ἐκεῖνου, μὴ ὄντος βραχώδους μηδαμοῦ ἐπὶ μακρὰν ἑκτασίν· θὰ προήρχοντο ἄρα οἱ λίθοι οὗτοι ἐκ τινος ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ οἰκοδομήματος, ὅπερ, ὑποκείμενον ἐν ἐρειπίοις, ἤμπόδιζε τὴν δίοδον τοῦ ἀρότρου· τούτου ἕνεκα οἱ γεωργοὶ ἄφινον τὸν κατ' αὐτὸ χῶρον ἀκαλλιέργητον καὶ ἄσπορον, ὡς ἐνέχοντα πυκνῶς τὰ ὑπ' αὐτῶν καλούμενα «κρούγματα», ἧτοι ἀβαθεῖς προσκρούσεις καὶ ἐμπόδια τοῦ ἀρότρου.

Ἐνταῦθα ἀνασκάψας, εὔρον μετ' οὐ πολὺ τοιχάριον, καὶ παρ' αὐτὸ χαλικὴν φυάλην ἀρχαίαν, ἀκέραιον, καὶ δύο χαλκοῦς μικροῦς δίσκους, ὧν ὁ εἷς ἦτο περιφερῆς καὶ λεπτός, ὁ δ' ἕτερος ὀρθογώνιος καὶ τι χονδρός· πρὸς τούτοις εὔρον παρ' αὐτὰ καρφίδας τινὰς καὶ βελόνας χαλκᾶς καὶ τινα μικρὰ ἐμβλήματα χαλκᾶ, καὶ πῆλινον μικρὸν εἰδῶλιον γυναικός, ὀρθῆς ἵσταμένης, ἀκέραιον, διατηροῦν ἔτι ἱκανὰς τῶν βαφῶν, ὃν δὲ τύπου τῆς Ε' π. Χρ. ἑκατονταετηρίδος. Ὑπ' αὐτά, εἰς ἐλάχιστον βάθος, εὔρον ἴχνη ὀστέων ἀνθρώπου μικρᾶς ἡλικίας, ἰσχυρῶς ἀποσυντεθειμένων ὑπὸ τοῦ χρόνου· τούτων ἕνεκα, καὶ ἐκ τινων παρακειμένων ἀξέστων πλακῶν, πάσαι ἐμπετηγμένων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους βαθέως, εἰκάζων, συμπεραίνω ὅτι ἐκεῖ ὑπάρχουσι τάφοι τῶν μνημονευθέντων χρόνων.

Ἄλλ' ὑποκάτω πάντων τούτων, εἰς βάθος 0·50-0·80^μ ἀπὸ τοῦ νῦν ἐδάφους ἐν συνόλῳ, συνήντησα λατυπῶδη συντρίμματα πύρων, καὶ ὀλίγον ὑπ' αὐτὰ δύο μεγάλους πύρους χρώματος τεφροῦ, κατὰ χώραν μὲν κειμένους, διεφθαρμένους ὅμως πολλοῦ ὑπὸ τῶν γεωργῶν, διανοιξάντων βόθρους, ἀρκοῦντως βαθεῖς, πρὸς ἐμφύτευσιν κλημάτων ἀμπέλων.

Ἡ ὕπαρξις τῶν πύρων τούτων καὶ τῶν παρακειμένων διε-

σπαρμένων ἀρκούντως μεγάλων λαξευτῶν λίθων, δηλοῖ ὅτι ἐνετύχομεν σημαντικῶ τινι ἀρχαίῳ Ἑλληνικῶ κτίσματι, ἴσως τάφῳ τινὶ μεγάλῳ, ἢ καὶ λίαν ἀρχαίῳ, ἐφ' οὗ, πάλαι καταπεσόντος, ἐτάφησαν ἄνθρωποι. Κληθεὶς δὲ καὶ προσελθὼν ὁ Κάρω καὶ ἰδὼν ταῦτα πάντα, ὡμολόγησε τὴν ὑπαρξίν ἐκεῖ σημαντικοῦ τινος ἀρχαίου κτίσματος, λόγῳ ὁμοῦ τοῦ ἀκαταλλήλου τῆς ὄρας τοῦ ἔτους, ἐθεώρησεν εὐλογον τὴν ἀναβολὴν τῆς πλήρους ἀνασκαφῆς αὐτοῦ εἰς τὸ προσεχὲς ἔαρ'· τοῦτου ὁ ἕνεκα κατέχωσα πάλιν τὴν σκαφὴν ταύτην.

Τῇ δὲ ὑστερίᾳ, 15^η δεκεμβρίου, οἱ ἐξακολουθοῦντες τὴν ἀνόρυξιν τῶν παροδίων τοῖς ἀγροῖς τάφρων ἐργάται τοῦ Γεωργικοῦ Σταθμοῦ, συνήντησαν οὐ μακρὰν τῆς θέσεως, ἐν ἣ εἶχεν εὑρεθῆ ὁ λέβης, μεγάλην κεραμίδα· ἀνασκάψας ἐκεῖ δι' ἐργατῶν τοῦ Κάρω, εἶδον ὅτι αὕτη μετὰ τινων πλακοειδῶν λίθων ἐχρησίμευσεν ὡς πῶμα καλύψεως νεκροῦ τινος μέσης ἡλικίας ἀνθρώπου, οὐ εὔρον ὑποκείμενα τὰ ὀστέα καὶ οὐδὲν κτέρισμα. Ὁ Κάρω βεβαίῳ ὅτι τοιοῦτους λίαν πτωχοὺς τάφους τῆς Γεωμετρικῆς περιόδου εἶχεν εὔρει πολλοὺς ἔξω τῶν τειχῶν τῆς Τίρυνθος, εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἀπ' αὐτῶν ἐνίους.

8) *Δοκιμασίαι πρὸς ἀνεύρεσιν θολωτῶν τάφων ἐν Τίρυνθι*

διάκρισις ἀναχώσεων ἀπαραίτητα στοιχεῖα

πρὸς ποίησιν θολωτῶν τάφων.

Λαθὼν δὲ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ παρὰ τοῦ Κάρω τρεῖς ἐργάτας, ἐδοκίμασα δι' ἀνασκαφῆς ἐπὶ τινος κρασπέδου τῆς παρακειμένης ἀκροπόλεως τῆς Τίρυνθος πρὸς εὔρεσιν θολωτοῦ τάφου· διήνοιξα δὴλα δὴ πλησίον τῆς εἰς τὸ χωρίον «Κοφίνι» ἀγούσης δημοσίας ὁδοῦ δύο μικρὰς τάφρους, ἵνα ἴδω τὴν σύστασιν τῶν χωμάτων πρῶτον, ὁπόσα εἶχον ἄνωθεν κατολισθήσει σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ τὰ ὑπ' αὐτά, ἂν ἦσαν εὐθετα πρὸς ποίησιν θολωτοῦ τάφου.

Βαθύνων δ' ἐπὶ ἐν μέτρον, συνήντων θραύσματα ἀγγείων, τῆς Μυκηναίας μόνον περιόδου, καὶ μικροὺς διεσπαρμένους λίθους, μὴ ἀποτελοῦντας τοιχάρια οἰκίσκων, οἷοι, ἂν ὑπῆρχον, θά

ἀνευρίσκοντο κατ' ἐκεῖνο τοῦ βάθους, ἐξισούμενον πρὸς τοὺς ὑπὸ τὸν λέβητα οἰκίσκου· βαθύτερον δὲ τοῦ μέτρου ἤρξαντο ἀναφκινόμενα πλείονα θραύσματα ἀγγείων πηλίνων, γραπτῶν, καὶ τούτων ἐξαιρέτου τέχνης καὶ κοσμήσεως, οἷα, καθ' ἃ μοι εἶπεν ὁ Κάρω, οὐχὶ πολλὰ εἶχον εὑρεθῆ κατὰ τὰς γενομένας προγενεστέρας γενικὰς ἀνασκαφὰς τῶν τε ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως κτισμάτων καὶ τῶν εὐθὺς ὑπὸ τὰ τεῖχη σημείων.

Πρὸς δὲ τούτοις παρετήρησα ὅτι ἀπὸ τοῦ βάθους ἐκεῖνου τὰ ἀνευρισκόμενα ἐν τοῖς χώμασι λιθάρια ἐνεφάνιζον ἐπικεκολλημένας πωρώσεις μικρὰς, οἷαι συνήθως σχηματίζονται ἐπὶ τῶν λίθων διὰ τῶν ἐπανειλημμένων ἀναχώσεων· πράγματι δὲ τοιαύτας ἀναχώσεις ἀναμένομεν ἐν τοῖς ὁρόμοις τῶν σημαντικῶν θολωτῶν τάφων, ὧν ἐγένετο μακρὰ χρήσις πρὸς ταφήν τοῦ ἐκάστοτε ἀποθνήσκοντος μέλους τῆς οἰκογενείας πολυχρονίου γένους, οἷα τὰ τῶν βασιλέων τῆς Τίρυνθος· διὸ εἰκάζω, καίτοι ἡ ἀνασκαφὴ αὕτη ὑπῆρξεν ὀλίγων ὥρων μόνον ἔργον, διὰ τῶν μνημονευθέντων ἐργατῶν, ὅτι ἐκεῖ που δυνάμεθα νὰ ἀναμένομεν θολωτὸν τάφον.

Διότι ἡ κατολισθήσις χωμάτων ἐκ τῆς ὑπερκειμένης ἀκροπόλεως, ἐξ οὗ γεγονότος ἠδύναντο ἐπίσης νὰ προέλθωσιν αἱ παρατηρηθεῖσαι πωρώσεις τῶν λιθαρίων καὶ τὰ θραύσματα τῶν ἀγγείων καὶ οἱ διεσπαρμένοι λίθοι, καθίσταται ἡττον πιθανή, λόγῳ μάλιστα τῆς μακρᾶς ὀπωσθήποτε ἀποστάσεως καὶ τοῦ ἱκανοῦ βάθους, εἰς ὃ ἐξικόμεθα διὰ τῆς σκαφῆς· τοσαύτη ἔκτασις χωμάτων, προελθόντων ἐκ κατολισθήσεων, θὰ ἐφαίνετο παράδοξος, καὶ μόνον δι' ἐπίτηδες γενομένων ποτὲ ἀπορρίψεων ὑπ' αὐτῶν τῶν Μυκηναίων κατοίκων ἠδύναντο νὰ ἐρμηνευθῇ· ἀλλὰ λόγος τις πρὸς τοιαύτην παραδοχὴν δὲν ἐμφαίνεται.

Τοῦναντίον δὲ ἡ σύστασις τοῦ κατὰ τὸ ἀνασκαφὴν τοῦτου σημείου ἐδάφους εἶναι ἀναμφιβόλως τὰ μάλιστα εὐθετος πρὸς ποίησιν θολωτοῦ τάφου. Διότι πρὸς τοιοῦτον ἔργον ἀπητεῖτο πρῶτον νὰ ἀνοιχθῇ μέγας καὶ λίαν βαθὺς στρογγύλος βόθρος, οὔτινος ἢ μὲν διάμετρος πρὸς ποίησιν σημερινικοῦ τινοῦ θολωτοῦ τάφου ἀπητεῖτο νὰ εἶναι ἐξ ἑσῶ μέτρων τοῦλάχιστον, ὃ δὲ ἄξων ὀκτώ· ἂν ὅμως οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοὶ τεχνίται, οἱ δῖοι Πελαγοί, οἱ

ποιούντες τοὺς θολωτοὺς τάφους, εὑρισκόν κατὰ τὴν διάνοξιν τῶν βόθρων τούτων συνεχεῖς βράχους συμπαγῶν λίθων, οἷοι εἶναι οἱ κατὰ τὰ Νότια κράσπεδα τῆς ἀκροπόλεως τῆς Τίρυνθος εὐθὺς ὑπὸ τὰ τείχη φυσικοὶ βράχοι, ἢ κοινῶς ὑπὸ τῶν νῦν κτιστῶν καλουμένη «ρίζιμνιά πέτρα» ἢ «μαντέμι», θὰ ἐγκατέλειπον βεβαίως τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς ἐπίμοχθον, δαπανηροτάτην καὶ κινδυνώδη πρὸς τοιαῦτα κτίσματα· τὸ αὐτὸ θὰ ἔπραττον, ἂν εὑρισκόν εἰς ἤττον τοῦ ἀπαιτουμένου τέρματος ὕδωρ, διὰ τοὺς αὐτοὺς περίπου καὶ προσομοίους τεχνικοὺς λόγους.

Ἄλλ' ἐνταῦθα οὐδέτερον συνέβαινε· διότι παρατηρήσαμεν εἰς ἀπόστασιν 100^μ περίπου ἀπὸ τῆς θέσεως, ἐν ἣ εὐρέθη ὁ λέβης, ὅτι χωρικός τις τῶν νῦν ἔχει διανοίξει βόθρον ἀρκούντως μέγαν πρὸς ποίησιν φρέατος, καὶ τελείως ὅμοιον ἐκείνου, ὃν θὰ διήνοιγον οἱ παλαιοὶ κτίσται πρὸς ποίησιν θολωτοῦ τάφου. Ἐν αὐτῇ λοιπὸν, παρατηρήσαμεν ὅτι τὸ χῶμα ἀπὸ μὲν τοῦ νῦν ἔδαφους μέχρι που βάθους 0·80^μ εἶναι μαλακὸν καὶ παχύ, τὸ νῦν καλλιεργούμενον γονιμώτατον ἔδαφος τῆς περὶ πεδιάδος. Περαιτέρω δ' ἐπὶ βάθος 3^μ καὶ πλέον ὑπάρχει στρῶμα τροχμαλοπαγές, συγκείμενον ἐκ σκύρων, οἷους συγκομίζουσιν οἱ κατακλύζοντες χεῖμαρροι, ἐστηματισμένον λίαν μὲν συμπαγές, οὐχὶ δὲ δυσχερῶς διανοιγόμενον διὰ τῆς σκαπάνης, καὶ μὴ κατακρημνιζόμενον εὐχερῶς· μετὰ δὲ τὸ στρῶμα τοῦτο ὑπάρχει ἐπὶ βάθος 2^μ περίπου χῶμα ἀργιλλῶδες ἐρυθρόν, στερούμενον παντελῶς λίθων, οὐ κατὰ τὸ τέρμα λίαν βαθύτερον ἀνευρίσκεται ὕδωρ τὸ πρῶτον, καὶ τοῦτο στάσιμον (πρβ. ἄνω σελ. 203).

Ἄφ' οὗ λοιπὸν ἐν τῇ ταπεινοτάτῃ σημείῳ τῆς παρὰ τὰ κράσπεδα ταῦτα πεδιάδος τὸ ὕδωρ ἀνευρίσκεται μόλις εἰς βάθος 6^μ, καὶ δὴ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ μετὰ βραγδαίας βροχάς, καὶ τοῦτο μὴ ἀναδύον μῆδὲ ἀνυψούμενον, συμπεραίνομεν ὅτι ἐν αὐτοῖς τοῖς κρασπέδοις, περὶ ὧν προείπομεν, τοῖς ὀλίγον ἔξω τῶν τειχῶν τῆς ἀκροπόλεως, ἔνθα τὸ ἔδαφος εἶναι ἱκανῶς ὑψηλότερον, τὸ ὕδωρ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναφνῆ εἰς βάθος 12^μ καὶ πλείονων ἔτι. Ἐὸ γεγονός τοῦτο, καὶ τὸ ἄνω δηλωθὲν πολλαχῶς μὴ βραχῶδες τοῦ τόπου, ἀποτελοῦσι τὰ δύο ἄριστα στοιχεῖα, ἅτινα ἠδύνατο νὰ ποθῆσῃ, καὶ ἅτινα ὀφείλε νὰ ἐπιζητήσῃ ὁ

τεχνίτης, ὁ ταχθεὶς παρὰ μεγάλην καὶ σπουδαίαν ἀκρόπολιν τῆς Μυκηναίας περιόδου νὰ ποιήσῃ ὑπόγειον θολωτὸν τάφον.

Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι κατ' ἀρχὴν δὲν εἶναι ἀπίθανος ἡ ὑπαρξίς τοιούτων τάφων κατὰ τὰ δηλωθέντα κρᾶσπεδα εὐθὺς ἐξω τῶν τειχῶν τῆς Τίρυνθος, αἱ δὲ γενόμεναι δοκιμασίαι, καίπερ οὐσαι καθ' ἑαυτάς λίαν μικρᾶς ἐκτάσεως, καὶ τούτου ἕνεκα μικρᾶς σπουδαιότητος, ὑποδεικνύουσιν ὅτι δὲν θὰ ἦτο ματαιοπονία ἢ εὐρυτέρα ἐξερεύνησις πρὸς τοιαύτην εὔρεσιν.

9) Ἡ ἐξιχνίασις θολωτῶν τάφων οἱ προδοικοὶ αὐτῶν δεῖκται· ὁ θησαυρὸς τοῦ Ἀτρέως καὶ οἱ λοιποὶ θολωτοὶ τάφοι διὰ τὴν ἐκσπλήθησαν λίαν πρωΐμως· πόθεν ἢ ἐπαννυμία τούτων ὡς «θησαυρῶν».

Δὲν ἀνεκαλύφθησαν ὅμως ἐνταῦθα ἄχρι τοῦδε τοιοῦτοι θολωτοὶ τάφοι, οὔτε ὑπὸ τῶν παλαιῶν τυμβωρύχων, οὔτε ὑπὸ τῶν νεωτέρων, ἀλλ' οὔτε ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων, διὰ δύο κυρίως λόγους, ὧν ἕνεκα ἐν γένει δὲν ἀνεκαλύπτονται εὐχερῶς οἱ ἀσύλητοι θολωτοὶ τάφοι τῶν πόλεων καὶ τόπων τῆς Μυκηναίας περιόδου. Καὶ πρῶτος μὲν λόγος εἶναι ἡ ἔντεχνος ποιήσις αὐτῶν, ἣς ἕνεκα δὲν κατέπεσε μέρος τῆς θόλου, οὔτε διερράγη τί που αὐτῆς, οὐδὲ τῶν ἀντιμετώπων τοίχων τοῦ δρόμου οἱ ἀνώτατοι λίθοι διεφάνησαν ἐξ ἀπορροῆς τῶν χωμάτων, τελεσθείσης σὺν τῷ χρόνῳ, λόγῳ τοῦ ἐπικλινοῦς τῶν ἐδαφῶν, ἐν οἷς οἱ τάφοι οὗτοι ποιοῦνται συνήθως καὶ κατὰ προτίμησιν.

Δεύτερος δὲ λόγος διασώσεως τῶν θολωτῶν ἐν γένει τάφων ἀπὸ τε τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων τυμβωρύχων εἶναι ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ ὕψους τῆς θόλου· τοῦτο δηλαδὴ πρέπει ἐκ τῆς πρώτης ζώνης τῶν κατωτάτω δόμων νὰ ὑπολογισθῇ μετὰ πολλῆς ἀκριβείας, ἵνα μὴ τὸ ἀνώτατον τῆς θόλου σημεῖον ὑπερβῇ τὸ τότε ὀρατὸν ὀριζόντιον ἔδαφος, ὅπως μὴ ληφθῇ ἀνάγκη ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει τῆς ποιήσεως τύμβου διὰ συσσωρεύσεως πολλῶν ξένων φοριτῶν χωμάτων ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ θολωτοῦ τάφου ὑπὲρ τὸ ὄπισον.

Διότι τὰ δύο ἐκτελέντα ἐλαττώματα ἀποτελοῦσι τοὺς προδί-

δοντας ἑαυτοὺς θολωτοὺς τάφους· ἐξ αὐτῶν δὲ βεβαίως τῶν ἐλαττωμάτων ὀρμήθησαν ἤδη οἱ ἀρχαῖοι τυμβωρύχοι πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ σύλησιν τῶν ἐν τοῖς τάφοις τούτοις πλουσιωτάτων κτερισμάτων, ἰδίως τῶν ἐκ πολυτίμων μετάλλων πεπονημένων, ὧν μάλιστα ἕνεκα ἐπεζήτησαν ἐπιμόνως καὶ κατώρθωσαν πολυτάκις τὴν ἀνεύρεσιν καὶ σύλησιν τῶν τοιούτων τάφων, ὡς προκύπτει ἐκ τε αὐτῶν τούτων τῶν τάφων, οὓς νῦν βλέπομεν πάλαι σεσυλημένους, καὶ ἐκ χωρίων ἔτι ἀρχαίων συγγραφέων.

Οὕτω λοιπὸν ἕνεκα τῆς ἐκ τῶν ἐκτεθέντων αἰτίων προκύψασθαι προδοικότητος, ἀνευρέθησαν πάλαι καὶ ἐσυλήθησαν πολλοὶ καὶ σπουδαῖοι θολωτοὶ τάφοι, ὃ τε λεγόμενος *θησαυρὸς τοῦ Ἀτρέως*, ὁ μέγιστος μὲν καὶ ἀριστος τῶν τοιούτου εἶδους, ἀλλ' οὐχὶ ὁ πρὸς ἀπόκρυψιν ἐντεχνότατος, καὶ ὁ τῆς *Κλυταιμῆστρας* καὶ τοῦ *Ἀγαμέμνονος* ἐν *Μυκήναις*, ἔτι δὲ οἱ τῶν *Ἰωλκίων* ἐν *Διμηνίῳ* τῆς *Θεσσαλικῆς Μαγνησίας*, ὁ παρὰ τὸν «Ἅγιον Ἥλιον» τῆς *Τίρυνθος* ὑπὸ τοῦ *Κάρω* ἐν ἔτει 1914 ἀποκαλυφθεὶς, ὁ ἐν *Ὀρχομενῷ* καὶ ἄλλοι πολλοί, ἧ ἀνευρεθέντες ἤδη, ἧ λανθάνοντες, καίπερ πάλαι σεσυλημένοι.

Ἐν μὲν δὴλα δὴ τῷ τάφῳ τοῦ Ἀτρέως, παρὰ τὸ καλῶς πρὸς στερέωσιν τῶν χωμάτων τοῦ δρόμου κατασκευασθὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ ἀνάλημμα, δὲν ὑπελογίσθη καλῶς ἢ σὺν τῷ χρόνῳ οὐχὶ μακρῷ ἀπορροῇ τῶν ἐπικειμένων ἀνωτάτω ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ δρόμου χωμάτων· ταῦτα λοιπὸν, μὴ ἐπικείμενα πολλὰ καὶ στερρῶς, λόγῳ δὲ καὶ τῆς ἀποτόμου κλίσεως, παρασυρθέντα κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῶν βροχῶν, ἐπέδειξαν, ὀλίγου αἰῶνα μετὰ τὴν ποίησιν τοῦ τάφου, τοὺς ἀντιμετώπους τοίχους, καὶ προῦδωκαν τοῖς τυμβωρύχοις λίαν πρωίμως τὸ μνημεῖον, ὅπερ φαίνεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑπὲρ τὸ ὄπαιον ἔφερε καὶ ξένα φορητὰ χώματα σεσωρευμένα, προδοικὰ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἐπίσης.

Τοιούτων δὲ φορητῶν χωμάτων μέγαν σιωρὸν εἶχον καὶ ὁ τῆς *Τίρυνθος* εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ βουνοῦ τοῦ «Ἅγίου Ἥλια» μνημονευθεὶς τάφος, καὶ ὁ ἕτερος τῶν ἐν *Διμηνίῳ*, ὁ ἀκέραιος, ὑπάρχοντα ἔτι, καὶ λίαν μακρόθεν προδίδοντα τὸν τύμβον καὶ τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ· τούτο δὲ τὸ γινώρισμα δὲν ἠδύνατο βε-

βαίως νὰ διαφύγη τὸ ἡσκημένον βλέμμα τῶν ἀρχαίων τυμδωρύχων.

Ὁ δὲ λεγόμενος τάφος τῆς *Κλυταιμίστρας*, καὶ ὁ οὐ μακρὰν αὐτοῦ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐν Μυκῆναις, καὶ ὁ ἕτερος τῶν ἐν Διμηνίῳ, ὁ μὲν πρῶτος καὶ λόγῳ τῆς συναντήσεως ἀφθόνων ὑδάτων κατωτάτω, πάντες δ' ἕνεκα τῆς μὴ στερραῆς ποιήσεως τῆς θόλου, διασεισθέντες σὺν τῇ χρόνῳ, ἐνεφάνισαν ἐκ τῶν ἄνω, ἣ ποῦ ἐκ τῶν πλαγίων, ὀπάς, δι' ὧν, ἰδόντες τὸ ὑποκείμενον χάος οἱ τολμηρότεροι τῶν ἀρχαίων τυμδωρύχων, κατήλθον, ἐσύλησαν αὐτούς καὶ ἀφήκαν. ἵνα καταπέσωσι σὺν τῇ χρόνῳ· τινὲς δὲ κατέπεσον, προτοῦ συληθῶσιν, ὡς ὁ τοῦ «*Καπακλί*» παρὰ τὸν Βόλον, ὁ ἐν «*Δρανίτσα*» τῶν Δολόπων, ὑπ' ἐμοῦ ἀνασκαφεῖς· καὶ ἄλλοι ὁμοίως τούτοις εὐτελεστέρας καὶ ἀμελεστέρας ἐργασίας.

Τοιοῦτοι λοιπὸν καὶ ὅμοιοι λόγοι κατέστησαν ἐμφανεῖς λίαν περιφήμους τάφους θολωτοὺς τῆς Μυκηναϊκῆς περιόδου, οἵτινες, πάλαι συληθέντες, ἐπωνομάσθησαν διὰ τῆς παραδόσεως αὐτῶν τῶν τυμδωρύχων παρὰ τῇ λαφ' *θησαυροὶ* εὐλόγως, ὡς πλουσιώτατα καὶ πολυτιμότετα ἐνέχοντες κτερίσματα, καὶ ταῦτα ἐντὸς ὑπογαίων καὶ ἀποκρύφων κρυπτῶν.

Ἄλλὰ τοῦνκντίον οἱ μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ προνοίας καὶ δι' εὐφυῶν ὑπολογισμῶν τοῦ ὕψους τῆς θόλου ποιηθέντες θολωτοὶ τάφοι, δὲν ἐπέδειξαν δι' οὐδενὸς τῶν ἐκτεθέντων σημείων τὴν ἑαυτῶν ὑπαρξῆν τοῖς τυμδωρύχοις, καὶ οὐ μόνον ἀσύλητοι παραμένουσιν ἔτι ὑπὸ τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ ἄρτιοι τὰ πολλὰ καὶ λίαν ἀφανεῖς, εἰ μὴ ποτε κατὰ τινα συγκυρίαν εὐρέθησάν τινες ἕνεκεν ἄλλων λόγων.

Τοιοῦτους λοιπὸν, λίαν ἐντέχνως πεποιημένους τάφους, ἀναμένομεν μάλιστα ἐν Τίρουθι, ἀποβλέποντες εἰς τὴν καὶ νῦν ἔτι καταπλήττουσαν τέχνην, μεθ' ἧς οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι καὶ μεγαλοφρεῖς ὄντως κτίσται ἐποίησαν τὰ τείχη, καὶ μάλιστα τὰς ὑπερμεγέθεις στήραγγας, τὰς κρύπτας καὶ μυθικὰς διεξόδους αὐτῶν, ἔτι δὲ τοὺς ὑπογαίους ὀχετούς, ἅτινα καὶ νῦν ὁ τὸ πρῶτον καὶ ἄνευ ἐμπεύρου ὀδηγοῦ ἐπιτραπετόμενος τὴν Τίρουθα, δυσκόλως δύναται νὰ ἀνεύρη.

Ἀκριβῶς δὲ ταῦτα καὶ ἡ γενικὴ ἐμφάνισις τῆς ἀκροπόλεως ταύτης ὡς πανόπλου καὶ μέχρι ὀδόντων ὠπλισμένου ἀνθρώπου, δι' ἧς τὸν τειχισμόν οὕτως ἀπητήθησαν μέγισται δαπάναι, δεικνύουσιν ὅτι τὰ βασιλικὰ γένη τῆς Τίρυνθος καὶ εὐημέρησαν σπουδαίως καὶ περὶ ποιήσεως μεγαλοπρεπῶν τάφων δι' ἑαυτὰ ἐμερίμνησαν· διότι ἡ ἐν γένει ἐπισκόπησις τῆς Μυκηναίας περιόδου, ἰδίως ἐν Ἀργολίδι, καθιστᾷ ἐμφανῆς τὸ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἐλογίζοντο τὸν παρόντα βίον ὡς ἀπλήν προπαρασκευῆν τοῦ αἰωνίου· διὰ τὸν τελευταῖον δὲ τοῦτον βίον, ὃν ἐν τοῖς τάφοις θὰ διήνουν, ἐφρόντιζον, ἤδη ἐν τῇ ζωῇ ὄντες. νὰ ἐτοιμάσωσι καὶ ἀπόκρυφον μεγαλοπρεπὲς ἀνάκτορον, ἦτοι τὸν τάφον αὐτῶν, καὶ πλοῦτια σκεύη, καὶ κοσμήματα πολύτιμα, καὶ πράγματα σημερινώτατα, ἵνα ἔχωσι μεθ' ἑαυτῶν ἐκεῖ οἱ τὸν ἔτερον μακρότατον βίον μέλλοντες νὰ διανύσωσι.

Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἀμφιβολία ὅτι κατὰ τε τὴν πρώτημον Μυκηναίαν περίοδον περὶ τὸ 1600 π. Χρ., ὅτε ἐκτίσθη ἡ ἔσω ἀκρόπολις τῆς Τίρυνθος, καὶ κατὰ τὴν ἀκμαίαν περὶ τὸ 1300 π. Χρ., ὅτε ἐποιήθη ἡ δευτέρα δι' ἐπεκτάσεως τῆς πρώτης, οἱ ἐν συνεχείᾳ ἔκτοτε ἡγεμονεύσαντες ἐν Τίρυνθι ἐφρόντιζαν νὰ ποιήσωσι τινὰς μεγαλοπρεπεῖς ὑπογείους τάφους δι' ἑαυτοὺς καὶ τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῶν, λαμβάνοντες πᾶσιν πρόνοιαν περὶ ἀποκρύψεως τῶν τάφων τούτων καὶ περὶ μὴ εὐχεροῦς ἀνευρέσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων.

Ἀκριβῶς δὲ τοιαύτην ἐξαιρετικὴν πρόνοιαν διαδηλοῦσιν αἱ σήραγγες, αἱ κρύπται καὶ αἱ μυστικαὶ διέξοδοι τῆς Τίρυνθος· ἡ δὲ μὴ εὐχερῆς ἀνακάλυψις τῶν τοιούτων τάφων ἐνταῦθα, ἡ μηδενὸς ἄχρι τοῦδε ἐμφάνισις ἐν τῷ φανερῷ, ὡς ἐν Μυκῆναις, σεσυλημένου ἢ κατὰπεσόντος πάλαι, παρὰ τὰς ἐνδελεχεῖς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1884 μέχρι σήμερον τελεσθείσας ἀνασκαφὰς τῆς Γερμανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς καὶ παρὰ τὰς ἄλλας αὐτῆς γενναίας ἐργασίας περὶ τὰ κτίσματα τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὰ τεῖχη αὐτῆς, πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι στοιχεῖα οὐχὶ ἀνάξια λόγου. ἵνα στηριζώμεν πιθανὴν εἰκασίαν περὶ τοῦ ὅτι λίαν σιγμαντικοὶ καὶ ἐξαιρετικῶς ἐντέχνως πεποιημένοι τάφοι εὐρίσκονται· που καὶ λαμβάνουσι κατὰ τὰ ἐγγύτατα τῇ ἀκροπόλει τῆς Τίρυνθος κρᾶ-

σπεδα τοῦ λόφου, λίαν δυσχερῶς δυνάμενοι νὰ ἀνευρεθῶσιν.

Εἶναι λοιπὸν ἀξία τοῦ κόπου ἢ περαιτέρω ἐξερεύνησις τῶν δηλωθέντων τούτων σημείων ἐν ἀρχαίᾳ πόλει, ἐν ἣ ἡγεμόνευσαν συνεχῶς ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας καθ' ἅπασαν τὴν Μυκηναίαν περιόδον ἀπὸ τοῦ 1600-1000 π. Χρ. ὀνομαστὰ καὶ πλούσια καὶ γενναῖα βασιλικὰ γένη, περὶ ὧν ἡ ἀρχαία παράδοσις διέσωσε πολλὰ ὀνόματα καὶ περιφρήμους καὶ πανελληνίου σημασίας πράξεις, ἐν αἷς μάλιστα διαλάμπουσιν αἱ τοῦ μεγίστου Ἡρακλέους τοῦ Τριωνθίου.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 26ῃ ἰανουαρίου 1916.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΛΟΣ